

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1081.

CHICAGO, ILL., 31. MAJA, (MAY 31,) 1928.

LETO—VOL. XXIII.

VSEBINA.

ČLANKI.

Razprave v slovenskih podpornih organizacijah.

Stroški aspirantov za republikansko in demokratsko predsedniško nominacijo.

Sedma redna konvencija SSPZ.

Eksplodije v nagrado rudarjem.

Avstrijski Nemci in Mussolinijeve italijanzacijske metode.

William D. Haywood umrl.

Komunistični in eselpistični kandidatje.

"Cleveland Journal".

Moji vtisi s sedmega rednega zbora J. S. Z.

Slepa opozicija v U. M. W. o A.

Argumenti nasprotnikov evolucije (Ivan Molek).

Fordove metode (dopis, Detroit).

Težki časi za premogarje v Ohiju.

Ce vam je naročnina potekla—ali ste jo že obnovili?

To in ono iz milwauške naselbine.

Iz Avella, Pa.

O sedmem rednem zboru J. S. Z. (Latrobe).

Zaključno poročilo o pomožni akciji med Hrvatvati v Chicagu za pomoč stavkujočim premogarjem.

Prispevki v podporo prvomajski številki.

Socialistični kandidatje v Illinoisu.

Listu v podporo.

Ali ste naročeni na "New Leader"?

Fond v podporo stavkujočim premogarjem.

Dabs Memorial Radio Fund.

Priredbe klubov J. S. Z.

IZ NAŠEGA GIBANJA.

Iz Clintona, Indiana.

Parna lopata bolj in bolj nadomešča rudarje v Minnesoti.

RAZNO.

Nekaj pojasnil h konvenciji SSPZ. v Indianapolisu.

Vizipol.

Moji vtisi o Ljubljani.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtrek. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates): United States and Canada za vse leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.
Address: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2864.

NORMAN THOMAS,

socialistični kandidat za predsednika Zedinjenih držav, bo govoril na pikniku okrajne organizacije soc. stranke v nedeljo

———— 10. junija v parku ————

RIVERVIEW,

No. Western Ave., blizu Belmont in Clybourn Ave., ter Roscoe Blvd.,

CHICAGO, ILL. To bo otvoritveni kampanjski piknik in shod soc. stranke v Chicagu. Pričetek piknika opoldne. Pričetek programa ob **2:30 popoldne.** Vstopnina v Riverview in na pikniški prostor samo 30c. Vstopnice dobite v uradu "Proletarca" ter pri članih in članicah kluba št. 1.

CLEVELAND, O. V nedeljo 17. junija ob 9. dopoldne zborovanje ohijske konference J. S. Z. v prostorih kluba št. 27 J. S. Z.

v Slovenskem narodnem domu.

Vsi klubi in društva Izobraževalne akcije naj skrbе, da bodo zastopana s svojimi delegati. Dnevni red izredno važen — posebno razna poročila.

V NEDELJO 24. JUNIJA NA LAWRENCE, PA.,

kjer se vrši

konferenca J. S. Z. za zapadno Pennsylvanijo.

Zborovanje bo v novem domu društva S. N. P. J.

Začne se ob 10. dopoldne. Vabimo tudi članstvo klubov in društev, da pride dne 24. junija v lawrenško naselbino v čimvečjem številu, kajti to bo njen in naš dan.

PROLETAREC

Glasiło Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1081.

CHICAGO, ILL., 31. MAJA, (MAY 31,) 1928.

LETO—VOL. XXIII.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

RAZPRAVE V SLOVENSKIH PODPORNIM ORGANIZACIJAH

*Evharističen kongres, enakost in demokracija v S. N. P. J.—Črka
"K" v J. S. K. J.—Prerekanja radi prezidave doma v K. S. K. J.*

RAZPRAVE V GLASILIH raznih slovenskih podpornih organizacij so merilo inteligence ameriških Slovencev in članstva posameznih jednot in zvez. Ker so podporne organizacije najvažnejše ustanove našega ljudstva, je naravno, da je zanimanje zanje večje kot za katerokoli drugo stvar, in to zanimanje se odraža na sejah društev, v pomenkih, posebno pa v njihovih glasilih. Vse imajo velike probleme, vse imajo pred seboj vprašanje bodočnosti, ki je važno vsled tega, ker morajo iskati nove dotoke članstva. Prejšnji so z omejitvijo naseljevanja domalega odvzeti.

Iz razprav v glasilih ni razbrati, da se članstvo povsem zaveda važnosti problemov, s katerimi morajo rečunati njihove organizacije, pa se ukvarja z malenkostmi.

V glasilu SNPJ. je bilo porabljenih lepo število kolon z razpravo o dveh iniciativah, ki same na sebi nista važni in za razvoj SNPJ. ne pomenita mnogo, ena pravzaprav nič. Slednja predlaga, da se konvencija vrši v Clevelandu namesto v Chicagu, v argument pa navaja, da ima Cleveland za slovenske konvencije boljše ugodnosti kakor Chicago. Razprava bi bila lahko stvarna, in če bi bila, se bi morala sukati samo okrog navedenega argumenta. A namesto tega je takoj zašla v demagogične toke. Interesi, katerim je na tem da begajo narod, so kar naenkrat izsledili zarote in so jih "gromovito" odkrivali. Drugi so z vso vnetostjo dokazovali, da je Chicago veliko večje mesto kot Cleveland, da se je v Chicagu vršil evharistični kongres na katerem je bilo milijon katoličanov, da se tu vrše velike konvencije ki štejejo tisoče delegatov — kako to, da se bi ena mala konvencija SNPJ. ne mogla vršiti v drugem največjem ameriškem mestu? In tako je nastal prepir, ki za napredek SNPJ. ne znači ničesar. Za SNPJ. ni važno, da se je vršil v Chicagu evharistični kongres, in tisti, ki so to tolikokrat naglašali, naj bi bili še povedali, da je bilo tujcev na tem katoliškem romanju le nekaj tisoč, kar so potrdile uprave železnice in čikaških hotelov. Čemu so

se svobodomiselnimi člani in "komunisti" toliko oprijemali evharističnega kongresa ter mu dajali važnost katere ni imel, je nekaterim uganaka, a pojav je čisto naraven.

Če bi bila razprava skoz in skoz stvarna, bi se morala pečati samo okrog vprašanja, ki ga je iniciativa povzročila. Pri tem bi morali vpoštevati, da se konvencije SNPJ. ne vrše v hotelih v trgovskih delih mest, da delegatje ne stanujejo v hotelih in da se v njih ne bi počutili doma. Nekoč se bo to spremenilo, a sedaj še ne. Za konvencijo SNPJ. se dobi prostor v vsaki večji slovenski naselbini — le da bi za komfort ne moglo biti v vseh enako preskrbljeno. Tudi stroški bi bili različni. V ostalem je za jednoto vseno, ali zboruje njena konvencija v Indianapolisu, Clevelandu, Evelethu ali v Chicagu. Čemu potem toliko natolcevanja, toliko hudih besed?

Druga iniciativa predlaga zmanjšanje delegacije. Toliko konfuznih argumentov, toliko napačnega tolmačenja je bilo, da se človek čudi tej brezmejni površnosti. Demokracijo, enakopravnost in take reči so postavljali na glavo ter jih predstavljali za pravilno stoječe. Ako bi razprava ne zavrgla logike, ne bi maskirala demokracije, ne bi žunglirala z "enakimi pravici", pač pa bi dokazovala dobre in slabe strani iniciative. Tako pa so v nji prevladovali predsodki, demagogi, ambicije in pa kaprice posameznikov. Problema taka razprava ne more rešiti in ta ga ni rešila.

V KSKJ. se že več let kregajo radi njenega urada. Nekoč je v Jolietu zgradila malo poslopje, v katerem je njen glavni urad. Ta dom je ponesrečena stvar od vsega začetka; ko so ga gradili, so gledali bolj nazaj kot naprej. Od tedaj je tisti urad kletka za uradnike in breme za Jednoto. Je že tako, da je dalekovidnost med "velikimi" in malimi možmi našega naroda jako redka prikazen. Dom KSKJ. je sedaj žoga, ki služi v igri med jolietsko ter cleveandsko strujo. "Glasiło KSKJ" je priobčilo stotere dopise, iniciative in predloge, imeli so splošno gla-

sovanje, bilo je zavrženo in so prišli z novimi predlogi, vse to radi nedolžnega vprašanja, ali naj KSKJ. napravi potrebna popravila in prezidave v sedanjem domu, ali naj zgradi novega. Bilo bi zanjo pametnejše, da postavi novo poslopje, ampak pametnih sklepov se ljudje radi branijo in KSKJ se jih na vso moč brani. Ako bi energijo, ki jo troši v boju radi svojega poslopja v Jolietu obrnila v konstruktivno smer, pa bi imela danes že lep nov dom in bi finančno ne bila na izgubi.

V JSKJ. se prepirajo radi črke "K". Mnogi se prizadevajo, da se jo briše ter nadomesti s kakšno drugo. "Jugoslovanska katoliška jednota" v smislu svojih pravil ni katoliška organizacija. Torej čemu črka "K" v njenemu imenu, vprašujejo tisti, ki si tolmačijo pravila dobesedno? Čemu jo označevati za versko, če pa pravimo v pravilih in izjavah, da je versko nepristranska? Tako so vpraševali na prošli konvenciji, tako vprašujejo sedaj, drugi pa jim očitajo vsiljivost, nestrpnost itd. "Če smo dosedaj napredovali s črko 'K' v našem imenu, bomo tudi v bodoče," pravijo zagovorniki besede "katoliška" in ako je razprava v njenem glasilu kako merilo, so pristaši katoličanstva v večini.

Če JSKJ. ni katoliška, tedaj bi morala črka "K" logično odpasti. Neki znan župnik je po zadnji konvenciji JSKJ. v ožjem pomenku dejal, da tvori članstvo JSKJ. "desno krilo" ameriškega slovenskega katoličanstva. So sicer mlačni, toda zanesljivi, razun socialistov in svobodomislecev, ki pa jih je v JSKJ. malo. Ali je tolmačil pravilno? Konvenčni pripravljalni odbor na Elyju bi rad otvoril konvencijo z mašo. To se sicer ne vjema s pravili, toda se vjema z duhom tistega članstva, ki se trdovratno drži črke "K" in njenega pomena.

Članstvo nobene teh treh organizacij ni v svojih razpravah pokazalo, da se more dvigniti nad malenkosti ter posvetiti svoje zanimanje večjim problemom. Morda je to le začasen pojav, odraz splošnega nezadovoljstva in razdraženosti, toda je škodljiv pojav. Čimprej izgine, toliko boljše za prave namene, katerim služijo, ali bi imele služiti naše podporne organizacije.

William D. Haywood umrl

Dne 18. maja je umrl v Moskvi William Dudley Haywood, bivši voditelj sindikalistične unije I. W. W. Pred tem je bil Haywood aktiven v W. F. of M. in v ameriškem unijskem gibanju v splošnem. V medvojnem in povojnem džingoizmu, ki je divjal proti radikalcem, je bil Haywood obsojen na dvajset let ječe in na \$20.000 denarne globe. Prijatelji so položili zanj poroštvo, in to priliko je izrabil za beg v Rusijo. V vrstah članstva I. W. W. je njegov ugled od tedaj padel. V Rusiji je bil aktiven le nekaj časa, potem pa se je umaknil in pisal spomine. Več o njemu prihodnjič.

Eksplodije v nagrado rudarjem

Življenske razmere ameriških premogarjev so se v teku dobrih petih let temeljito poslabšale. Plače jim sistematično znižujejo. Pri delu jih bolj in bolj naganjajo) s tehničnimi pripomočki, unijo jim rušijo in v njihove kempe uvajajo caristične metode. Civilne svobodščine so v gotovih okrajih Pennsylvanije, v West Virginiji itd., za premogarje neznana stvar.

Kaj sploh ima premogar od življenja? Če se posluži stavke, gre proti njemu sodna in oborožena oblast. Časopisje ga smeši, cerkev ne ve kako bi — ker se noče zameriti gospodarjem, če stanuje v kompanijski hiši, ga izganjajo kadar se zameri bosom, ako plačuje stanarino privatnikom, zahtevajo svoje tudi kadar nima in ne more plačati.

Kadar dela, je v nevarnosti za svoje življenje. Morda ga podsuje in zaduši, morda kaj pade nanj ter ga ubije ali pohabi, ali pa obstoji nevarnost eksplozije — oziroma, nevarnosti je za premogarje cela vrsta.

Dne 19. maja se je dogodila eksplozija v Matherju, Pa.; okrog dve sto premogarjev je izgubilo življenje v nji. Dne 22. maja je zadela eksplozija rov št. 30 v Kenvirju, Kentucky. Okrog 15 rudarjev je bilo ubitih. Dne 25. maja so se seznanili z eksplozijo rudarji v rovu Conynghsm v Wilkesbarru, Pa. Osem premogarjev je bilo ubitih. Iste dni se je dogodila eksplozija v premogovniku No. 1 v Yukonu, West Virginia. Trinajst rudarjev je bilo ubitih. V nekem bakrenem rudniku v Nevadi je zasulo štiri rudarje. Posamezne smrtné nezgode v premogovnikih in kovinskih rudnikih so nekaj vsakdanjega.

Ni prijetno, če mora človek delati pod zemljo. In nič kaj prijetno ni delati v večni nesigurnosti. Rudar sicer ne misli nanjo, kajti če bi, bi mu bilo življenje v globinah neznosno. Je pa potrebno, da mu družba napravi življenje varnejše in boljše. Večina nezgod v premogovnikih in kovinskih rudnikih je posledica pomankanja varnostnih naprav in nepaznosti — je posledica brezobzirnega lova za profitom. Dobička željne kompanije bo morale ljudstvo prisiliti, da bodo bolj pazile na varnost in zdravje svojih delavcev; in če rudarji in ljudstvo v splošnem hoče več varnosti, se bo moralo okleniti stranke, ki zastopa njegove koristi. Demokratska in republikanska se ne brigata zanje, kajti obe sta v službi privatnih interesov.

Kompanije žanjejo milijone dobička, delavci imajo le privilegij do zaslužka, ki je navadno majhen, v nagrado pa so deležni nezgod v malem in velikem. To prestande, kadar se oklenejo socialistične stranke ter ji izroče moč kakršno danes izročajo kapitalističnim strankam.

ARGUMENTI NASPROTNIKOV EVOLUCIJE

Predaval v klubu št. 1 J. S. Z.
IVAN MOLEK

(Konec.)

Da, na tisoče in tisoče jih je, ki se v božjem imenu strinjajo, da so se živali in rastline razvile — ampak ene koncesije še nočejo dati. Kadar dajo še to, bodo dali vse. Za človeka ne sme veljati evolucija! Nekateri — takozvani modernisti — nam dajo pol zadnje koncesije, da je morda — morda tudi človek plod razvoja *telesno*, ne pa njegova duša...

Duša! To je tisti zadnji "trenč", katerega še niso evakuirali. Od človeka doli naj gredo vse meje k vragu, ampak človek, to je posebna klobasa! Med človekom in živalstvom mora biti meja, častitljiva stara meja, in ta meja mora biti um, pamet, ki je menda refleks duše. Saj vidite, da živali nimajo uma, nimajo pameti, nimajo duše! Kako naj torej človek podeduje svoje "notranje življenje", svojo "duhovno stran" od živalskega sveta? Res je, da se nekatere živali vedejo — bi rekli — pametno ali inteligentno in opravljajo gotova gradbena dela ter imajo — čebele, mravlje itd. — svoje socialne organizacije, ali vse to ni delo razuma; to je enostavno nagon ali instinkt, ki je vedno enak. Žival se ne more sama od sebe naučiti nekaj novega, ne more izboljšati svojega dela kakor zna človek. Vedno počenja eno in isto.

Ves ta argument se opira na staro premiso, da je človeški um nekakšna separata sila, ki se sicer manifestira potom telesa, nima pa izvora v telesu, temveč v duši, ki izvira od Boga. Vse to je okrogla stara pesem, ki naravno izvir iz ignorance.

Ako je umstvena aktivnost tista nepremostljiva meja med človeštvom in živalstvom, tedaj so otroci in norci na živalski strani meje, marsikatera žival pa na človeški strani. Ako je to, kar delajo živali, samo instinkt, tedaj je na milijone ljudi, ki se vlečejo skozi življenje ob samem instinktu. Vsak bigot mora priznati, da živali čustvujejo, imajo spomin in več ali manj inteligentnosti. Pes je pametnejši kot človeški novorojenček; potemtakem ima pes dušo, dete je pa nima. Med otroci človeka in opice ni ob rojstvu absolutno nobene "duševne" razlike. Oboji prinesejo na svet le čustvo strahu pred padcem in ropotom, zato se tako krčevito oprijemljejo odeje in vsega, kar jim pride pod roko. Oboji znajo le vriščati in sesati mleko, drugega ne znajo nič.

Po orodju pračloveka lahko sodimo, da človeški um je bil pred 50.000 leti na zelo nizki stopnji. Bilo je več "instinkta" kakor razuma in razsodnosti. To je dokaz, da so "umne sile" tudi podvržene razvoju. Imamo pa tudi živ dokaz. Poglejmo današnje divjake. Na otoku Borneo živi manjše človeško plemo, ki mu pravijo angleški znanstveniki "Veddasi". Ti divjaki, ži-

veči v džungli, imajo nekak brbljajoči jezik, ki šteje približno komaj sto besed. Njihova "pamet" je tako revna, da še ne poznajo razlike med spanjem in smrtjo in imajo za oboje, spanje in smrt, eno samo besedo. Ne znajo ločiti, kadar človek umre ali kadar zaspi. Nimajo še pojma, da je dihanje in utripanje srca znak življenja. Kadar njihov človek umre za boleznijo ali vsled starosti, leži med njimi toliko časa, da začne smrdeti. Potem šele zaključijo, da se ne zbudi več in ga odnesejo v gozd in tam polože v travo, kjer ga požrejo zverine. Kaj je torej z dušami teh ljudi? Razuma imajo prokleto malo, ker stoje le nekaj stopinj nad uran-utani (opici), s katerimi žive skupaj v džungli.

Cele gore papirja je že bilo popisane o božanskem izvoru "duhovne" strani človeka, a vse skupaj je bilo mlatenje prazne slame. *Razlika med umnostjo človeka in živali je le v stopnji, ne pa v kakovosti.* To, kar imenujemo "um", je le proces, ki se izraža v jeziku. Misel je subvokalni samogovor. (John B. Watson.) Kadar premišljuješ, se pogovarjaš sam s seboj. Saj ne moreš misliti brez govornice, brez besed — ne abstraktno. Misel brez besed je le gola slika, vtis zunanjosti brez jasnega spoznavanja in umevanja. Tak miselni proces imajo nedvomno tudi višje živali. Ako imajo spomin in če lahko sanjajo kakor ljudje — in to je dejstvo, saj ste že slišali psa, ki je lajal v spanju — morajo na vsak način sprejemati vtiske v možgane, ki se odražajo kot slike ali primitivni način misli. Proces mišljenja pri človeku je torej odsev vtisov spojen z jezikom. Iz tega se lahko sklepa, da je človek najprej razvil govornico in na podlagi te je šele mogel razviti sposobnost abstraktnega mišljenja, idej, presojanja, razumevanja, sklepanja in samozavednosti.

Razlika je le v stopnji. Človek je cula navad. Človek se je navadil govoriti in misliti, zato je "pameten", zato je "razumno" bitje. Govor še ni "instinkt" kot je graditev gnezda pri ptičih ali satovja pri čebelah. Vsak posameznik se mora učiti jezika in mišljenja. To je dokaz, da navada govornice je še primeroma mlada sposobnost, čeprav je lahko stara stotisoč let. Kadar bo govornica stara par milijonov let, se bodo ljudje "pametni" rodili in takoj po rojstvu bodo lahko naredili "pozdravni govor". To se sliši smešno, pa ni šala. Ptič se izleže iz jajca in čez nekaj tednov zapoje svoje okrogle brez šole. Zakaj? Zato, ker ptiči pevci pojejo na svetu že milijone let in ta navada se je v njih tako utrčila, da je postala prirojena ali "instinktivna". S tem pa ni rečeno, da se ne izpopolnjujejo. Ptiči vsekakor danes boljše pojejo kot so nekoč. Tudi ptičja gnezda niso bila vedno enaka. Kdor trdi, da živali počenja vedno eno in isto reč, govori tjavendan. Kdo pa ve, koliko so živali znale pred milijon leti? Živali se izboljšujejo in uče, toda počasi. Da imajo živali sposobnost za učenje, so nam dokaz domače in dresirane živali. Človek, ki je najmlajša žival na svetu,

ima prirojene le tiste navade, ki jih je prinesel s seboj iz živalskega sveta, a tudi ne vseh. Ima nagon hranitve, oploditve in zna bežati, kadar mu preti navarnost, ne zna pa naravno plavati kakor znajo živali. Tega se mora učiti kakor vseh drugih navad, ki so lastne človeku.

Ne, nepremostljive meje ni nikjer v življenju. Proces življenja je nepretrgana veriga od človeka do najnižje žive stanice, kjer prehaja v neorganske tvarine in elemente. Pretrganosti ni nikjer. Življenje je po vseh znamenjih elektrokemijski proces v svojem bistvu — proces, ki nima drugega namena, kakor da žive vrste izpopolnjuje in izpopolnjuje v vedno večjih in večjih kompleksih. Dolžnost tistega dela življenja, ki se je zavedel svoje bitnosti in ki se tudi že zaveda tega procesa — to so ljudje — pa je, da si sam določi namen svoji eksistenci.

Avstrijski Nemci in Mussolinijeve italijanizacijske metode

Mussolinijeva fašistična vlada se je od vsega začetka zavzemala poitaljančiti Nemce in Jugoslovane, katere je dobila v svoje meje z okupacijo obmejnih dežel bivše Avstrije.

Medtem, ko Jugoslovani niso tako odločni in so fašističnim italijanizacijskim metodam dostopnejši, so naleteli med Nemci na Tirolskem na hud odpor. Razun tega so Nemci vrgli v svet veliko propagando proti zatiranju nemške manjšine v Italiji, in tudi v tem oziru so Jugoslovane daleč prekosili.

Mussolini je Nemcem v Avstriji in Nemčiji že večkrat zagrozil, da ne bo dolgo trpel "sovražne" propagande. "Sedaj sem še pri besedah, drugič bom govoril z dejanji, je rekel ob eni priložnosti. Sovraštvo med Nemci in Italijani se veča, najbolj pa je razpaljeno na Tirolskem. Dne 24. maja je italijanski konzul v Innsbrucku, v tirolskem glavnem mestu, razobesil italijansko zastavo v znak proslave obletnice italijanske vojne napovedi Avstriji. Naravno, da so prebivalci vzeli to italijansko izzivanje za insult, in začele so se demonstracije, v katerih je bila italijanska zastava sneta in poteptana. Mussolini je takoj zahteval zadoščenje, in ga je tudi dobil. Avstrijske oblasti so razobesile italijansko zastavo na konzulatu znova, in avstrijsko vojaštvo ji je salutiralo. Osobje v italijanskem konzulatu je odgovorilo pozdravljanju s klicem, "Viva Italia, viva Mussolini!"

Tako se razpaljujejo narodnostne mržnje, ker so državniki po svetovni vojni skovali imperialistične mir, ki ima v sebi vse kali za nove vojne.

Če vam "Proletarec" ugaja, ali kaj storite za njegovo razširjenje?

Sedma redna konvencija S. S. P. Z.

Ob dvajsetletnici S. S. P. Z.

Dne 4. junija bo v Indianapolisu, Ind., otvorena sedma redna konvencija Slovenske Svobodomiselne Podporne Zveze. Zadnja ali šesta se je vršila pred štirimi leti v Clevelandu.

SSPZ. je bila ustanovljena septembra 1908 v Chicagu, in njeno prve ime je bilo "Slovenska narodna podpora zveza". Julija 1909 je imela prvo konvencijo, na kateri je dobila sedanje ime. SSPZ. je nastala v znamenju sporov njenih vodilnih članov s tedanjim novim odborom S. N. P. J. Člani, ki so izgubili vodilne pozicije v SNPJ., so dali duška svojemu nezadovoljstvu z ustanovitvijo novega društva, katero je pozneje postalo društvo št. 1 SSPZ. Pridobili so si prijateljev ne samo v Chicagu ampak tudi po naselbinah, k čemur je največ pripomogel "Glas Svobode", ki je postal glasilo nove skupine.

SSPZ. praznuje letos dvajsetletnico. Dasi je nastala v znamenju bojev, ki so bili bolj osebnega kot načelnega značaja, je njen razvoj pokazal, da je bila potrebna. Komur se je namreč zamerila ena necerkvena podpora organizacija, si je lahko izbral drugo. V času, ko je prihajalo sem tisoče novih naseljencev vsako leto, so imele vse ugodno polje za agitacijo. To razmerje se je spremenilo med vojno in po vojni.

Agitacija za združenje slovenskih podpornih organizacij je bila na višku med leti 1918-22. Članstvo SSPZ. se je izreklo za združenje, večina gl. odbora je bila zanj in konvencija je sprejela združitevno pogodbo. Da se SSPZ. vzlic temu ni združila s SNPJ. in SDPZ., je zaslug nasprotnikov združitve, ki so se po čikaški konvenciji SSPZ. zatekli na sodišče in preprečili združenje s sodnimi in advokatskimi manevri.

Naslednja konvencija SSPZ. v Clevelandu se je še izrazila za združenje, toda ne več s tolikšnim ognjem kot prejšnja. Izvolila je odbor, ki je bil združenju baje bolj naklonjen kot prejšnji, vendar pa to vprašanje v zadnjih par letih v SSPZ. ni več v ospredju v tolikšni meri kakor poprej.

Sedanja konvencija se bo z njim zopet bavila. Za SSPZ. je to vprašanje zelo važno, ker se mora enkrat definitivno odločiti za ali proti. Negotovost ji je škodljiva posebno v agitacijskem oziru. Če sklene, da se združenju odreče, bo članstvo vedelo pri čem da je in vedel bo glavni odbor.

Združenje ne more biti v kvar nobeni združeni organizaciji, pač pa imajo od njega vse korist. Čimvečje, tem boljše, je pravilo današnjega sveta. Izjem ni. Kakor za industrijo, za zavarovalniške družbe, zadrage, denarne zavode itd., tako je tudi za podporno organizacijo boljše, ako je velika. Čimvečja, temboljše.

Je pa vprašanje, če so tu že potrebni pogoji, ki bi omogočili združenje v dobrem razpoloženju, v duhu prijateljstva in sodelovanja. Če jih še ni, tedaj združenja ni treba izsiliti.

Konvencija v Indianapolisu bo o tem vprašanju razpravljala in na podlagi sentimentov, dejstev in razpoloženja napravila svoj zaključek, ki bo za bodočnost SSPZ. velikega pomena — pa naj se že sklep glasi za ali proti združenju.

Ako SSPZ. ostane kot je, bo drugo važno vprašanje na njeni konvenciji vprašanje glasila. Od njenega postanka pa do konca leta 1924 je bil njeno glasilo "Glas Svobode", od tedaj dalje pa clevelandska "Enakopravnost". Ena društva so instruirala svoje delegate, da naj delujejo za ustanovitev lastnega glasila. "Glas Svobode", ki nad leto dni zelo neredno izhaja — včasih izostane po več številkih zaporedoma — izide pred konvencijo še enkrat. Ako se njegovemu uredniku načrti ne uresniči, preneha popolnoma. Načrt je, da SSPZ. prevzame njegov list, njemu pa da službo urednika. Ker pa sta on in list diskreditirana, je zelo dvomljivo, da se mu upi izpolnijo, posebno še, ker mu ne zaupajo niti ožji znanci. Več zaslombe bo imela ideja za ustanovitev čisto novega lista, a tudi sedanji sistem glasila bo imel močne zagovornike.

SSPZ. ima 190 društev z okrog 7.000 člani (ne vključivši mladinski oddelka). Njen posmrtninski sklad je solventen (109.06%). V članstvu je tekom zadnjih petih let napredovala, kot izjavlja njen tajnik, 40%, v mladinskem oddelku pa 35%. Ob zaključku poslovnega leta 1927 je njena imovina znašala \$452.530.92, imovina mladinskega oddelka pa \$26.224.28.

Stroški aspirantov za republikansko in demokratsko predsedniško nominacijo

Za senatorja Watsona v Indiani je bilo potrošenih v kampanji, da se ga nominira za predsedniškega kandidata na listi republikanske stranke, \$32.671. Toliko je potrošil zanj njegov centralni kampanjski urad. Watson je nominacijo v Indiani dobil, kar znači, da ima na konvenciji republikanske stranke, ki se bo vršila v Kansas Cityju, 33 glasov. Vsaki ga stane tisoč dolarjev — a ne njega. Denar so prispevali "interesi" in "prijatelji".

Hooverjevi kampanjski managerji so potrošili zanj okrog dve sto tisoč, v agitaciji za newyorškega Smitha so potrošili nad sto tisoč, za Lowdena tudi blizu sto tisoč itd.

Denar govori, ljudje pa mislijo, da "oni govore".

Oglašajte priredbe vaših organizacij v Proletarcu. S tem gmotno pomagajte listu in ob enem je to tudi indirektna agitacija zanj.

Slepa opozicija v U. M. W. of A.

Anton Garden.

Konvencija insurgentov v premogarski organizaciji, ki se je vršila 1. aprila v Pittsburghu, zaznamuje najnovejšo tragikomedijo v ameriškem radikalno delavskem pokretu. Želja nas mnogih, da pride do notranjih sprememb v U. M. W. of A. čimprej, tako v vodstvu kot v taktiki, je ostala le želja kakor hitro je bil človek poučen o nesmiselnih sklepih tega zborovanja. Mogoče bo kdo rekel: "Sedaj je lahko pisati o tem, ker je fiasko te opozicije že dovolj viden." Do gotove meje je to resnica; sicer nimam namena postavljati se za kritika, dasi je dovoljeno, nego le komentirati o tej precej važni fazi z stališča osebe, ki želi izboljšanje razmer za premogarje. Sploh se o tem še ni dosti med nami javno razpravljalo.

Kot znano je bila konvencija sklicana po "Save the Union Committee", kateri je bil ustanovljen nekaj tednov pred konvencijo, največ po inicijativi "taktičarjev" ameriškega komunizma, — po njih lastni izjavi "the only element who is capable to lead the American workers in their struggle with the American capitalism". Inspiracije za to inicijativo so prišle od "Pennsylvania-Ohio Miners Relief Committee" (pred kratkem prekrščen v "National Miners Relief Committee"), katera organizacija je bila ustanovljena od komunistov in ki je tekom svojega obstoja razdelila, na svoj način, precej podpore stavkujočim premogarjem. Radi tega je pridobila, pod pritiskom razmer, precej simpatij po premogarskih kempah, četudi so morali tisti, ki so želeli od njih podporo, simpatizirati z njimi. Lewis npr. tudi deli podporo po tem preceptu, vsaj po nekaterih krajih, kar je po logiki (?) ameriških komunistov zločinstvo — da ni pravilno je gotovo.)

Za "Save the Union Committee" so komunistični "taktičarji" ("the brains of the American labor movement" — to je njih drugi kristal) pridobili tudi Brophyja in Powers Hapgooda, oba radikalna voditelja v majnarski uniji — sedaj izven nje. Brophy, kot je znano, je pri zadnjih volitvah v uniji kandidiral na "save the union" platformi, in v tej kampanji ga je podpiral ves progresivni element v uniji. Kot v prejšnjih bojih z Lewisovo administracijo, je Brophy tudi v zadnji volilni kampanji pokazal, da je dober strateg in delavski voditelj z globokim vpogledom v probleme premogovne industrije ter majnarske organizacije, v katero bi bil skušal vpeljati novo in razmeram potrebno taktiko, ako bi bil izvoljen za njenega predsednika. Ko se je pred par meseci organiziral "Save the Union Committee" z Brophyjem na čelu smo nekateri, ki smo ga poznali, mislili, da bo ta odbor in sploh vstajajoča opozicija v uniji pod njegovim vodstvom, in da ne pride do nepremišljenih korakov. Kar se je zgodilo pozneje, posebno na pittsburghski konvenciji, o kateri sem bil boljše poučen dva tedna pozneje, je situacijo postavilo v povsem drugačno luč.

Glede Brophyja in Hapgooda se je izkazalo, da sta se podala v boj zelo lahkomišlno. Glede Hapgooda to ni toliko čudno, ker je on po naravi precej ekscentričen: ljubi dramatičnost, kar je za delavske gibanje potrebno v svrhu pridobiti maso, in je boljši aktor kot pa voditelj. Lahkomisljenu nastopu Brophyja se je pa

bolj čuditi, ker on je bil poznan, da je precej razmišljal o vsakem koraku prej predno ga je storil. V tem slučaju je pa razvidno iz njegovega izraza "that something must be done", da o situaciji ni dosti mislil in je radi te svoje lahkomišelnosti postal orodje komunističnih "taktičarjev" — "brains" ameriškega delavstva in "the only capable element to lead the American workers in their struggle against the American capitalism". Ko je proti koncu meseca aprila Brophy spoznal posledice nesmiselnih zaključkov pittsburske konvencije in svojo kratkovidno vlogo, je odstopil od "Save the Union" odbora. Za to svojo lahkomišelnost v tej epizodi ameriškega delavskega gibanja bo seveda sam nosil posledice v kolikor se njega tičejo.

O konvenciji se je poročalo, da je prišlo na njo okrog 1.100 premogarjev. Kolikor je mogoče dognati, je bilo navzočih okrog 450 premogarjev, ki so zastopali lokalne unije U. M. W. of A. Da je bilo poleg teh navzočih tudi par sto premogarjev, katere je prignala radovednost, je gotovo. Ostali "delegati" so prišli iz raznih industrijskih središč, med katerimi je bilo mesto New York zelo dobro zastopano; izmed teh "delegatov" jih je le malo število videlo kdaj v življenju "koln gmajno". To so bili člani komunistične (Workers) stranke, ki so želeli postati premogari v Pittsburghu "over the week end". (Sprememba je pogoj življenja; in večno spreminjanje scene za obstoj ameriškega komunizma je zelo potrebno, najbrže je to njih kardinalna potreba.) Neglede od kod je prišel posameznik in kaj je njegov poklic, je bil na tej konvenciji vsak "delegat" in je vsak zastopal premogarje. Ako bi bila to navadna demonstracija delavstva, kar sem jaz mislil da je bilo dokler nisem bil poučen o zaključkih zborovanja, nič za to. Ali ker ima vsa stvar precej resne posledice za premogarje in na nadaljni razvoj njih organizacije, je to povsem druga stvar.

Zaključek št. 1 je bil, da se pozove neorganizirane rudarje gotovih okrajev Pennsylvanije na stavko dne 16. aprila — nekaj kar je vpričo obstoječih razmer največja nespametnost. Prvič, ako bi se bilo temu pozivu odzvalo kakih nadaljnjih deset — ali pa sto tisoč — premogarjev, bi zmaga unije ne bila itak nič bližja, ker bi ostala neunijska polja lahko producirala več kot dovolj premoga za trg. S tem korakom bi se raztegnila le obstoječa revščina in trpljenje v nove premogarske kempe. In kedo ima pravico pehati maso v revščino in trpljenje, ako se vidi že v naprej, da bi bil tak boj le samomorilen! In ali je dolžnost opozicije,

da vodi stavko, za katero je odgovorno vodstvo organizacije? Za tako taktiko blamaže so zmožni le "taktičarji" ameriškega komunizma in "edini element, ki je sposoben voditi ameriško delavstvo v njih bojih proti kapitalizmu." Kako tragična ironija. Vsaka sposobna opozicija bi rekla vodstvu organizacije: "Vi ste pričeli štrajk, vi ga vodite in za rezultate istega boste le vi odgovorni".

Zaključek št. 2 tega otroškega vrtca je bil sklep proti lokalnim pogodbam. Taka taktika bi bila pravilna le ako bi bil štrajk veliko bolj razširjen in dovolj efektiven. Ali v položaju v katerem se nahajajo stavkarji in njih unija, je mogoče rešiti le potom lokalnih in separatnih distriktnih pogodb, ker v pričo obstoječe stavkovne situacije je to največ kar bi bilo v najboljšem slučaju mogoče doseči. Kaka bi bila mezdna lestvica, je pa drugo vprašanje. Tako je pa ta sklep povzročil le to, da je prišlo v nekaterih krajih kjer obstajajo lokalne pogodbe, le do medsebojnih bojov med organiziranimi premogari.

Sklep št. 3 je bil, da se premogari s trdega polja "ne pokliče" na stavko. "Taktičarji" Workers (Communist) Party so namreč imeli na programu na tej konvenciji tudi stavko na antracitnem (trdem) polju. Ali zastopniki lokalnih unij U. M. W. so navzoče člane komunistične stranke iz New Yorka in drugih sličnih krajev prepričali, oziroma njih "taktičarje", da je absurdno misliti na simpatično stavko v tem času od strani antracitnih premogarjev. Pozneje je "Daily Worker", glasilo Komunistične stranke, pisal, da je bila to tudi "dobra strategija".

Sklep št. 4 je bil osvojitve gesla, da "Lewis mora iti". To je bil edino pameten zaključek, oziroma bi bil, ako bi opozicija imela toliko sposobnosti, da bi se bila sporazumela na metodo agitacije proti sedanji administraciji, katere je odgovorna za sedanjo nepremišljeno stavko in za rapidno razpadanje premogarske organizacije. Zahteva ironije je le ta, da je Lewis še na krmilu organizacije (in najbrže bo tudi tako dolgo dokler ne bo blagajna U. M. W. popolnoma prazna), opozicija pa je sedaj izven nje, namreč, bila je izključena. V vshodnem Ohiju je bilo na primer izključenih 17 lokalnih unij, ker so poslane zastopnike na pittsburghsko konvencijo in jih pozneje na ukaz administracije niso hotele izključiti. Ta korak je popolnoma podoben taktiki Musolinija. Tudi disciplina ima svoje meje, posebno še v delavski organizaciji, ampak teh mej Lewisova administracija ne pozna.

Mislím da ni pretirano ako se reče, da je med premogari vladala najlepša disciplina toliko časa dokler so upali (in to proti upanju), da mogoče le pride do nekake zmage. Radi vedno večjega prodiranja open shoparjev v kempe, ki so bile pred stavko unijske trdnjave na eni strani, na drugi pa radi okamenele in za organizacijo samomorilne taktike Lewisove administracije, katere ne daje nikakega upanja premogarijem, je povsem naravno, da so se začeli puntati. Ako bi bila pittsburghska konvencija prišla do kakega sporazuma potem katerega bi bila prisilila administracija, da stavko v doglednem času konča in skuša doseči kar bi se pač še dalo doseči z lokalnimi ali pa separatnimi distriktnimi pogodbami, bi bila konvencija lahko uspešna. To bi izpodbilo tudi tla izpod Lewisove administracije in nastala bi velika možnost za njen poraz pri prihodnjih volitvah v U. M. W. of A.

Ali taka taktika je pa proti konceptom "taktičarjev" ameriškega komunizma — "the 'brains'" ameriškega delavskega gibanja in "the only element who is

V PRIHODNJI ŠTEVILKI

dodatek: J. M. Trunkovi Argumenti. Spisal Ivan Molek. — Poglavje o buržvaziji in delavskih listih, kakor jih tolmači Lojze Pirc. — V tej številki: Razprave v slovenskih podpornih organizacijah, Sedma redna konvencija SSPZ., "Cleveland Journal", "Vtisi s VII. rednega zbora JSZ." itd. "Proletarec je list, ki je vreden da ga čitate. Samo nemisleči ljudje ga odklanjajo.

capable to lead the American workers in their struggle with the American capitalism". Odkar obstaja Workers Party ni še imela tako lepe, boljše in nji bolj naklonjene prilike kot na pittsburghski konvenciji, da pokaže svoj "brains" s katerim toliko opaja sama sebe. Imeti na konvenciji okrog 600 premogarjev, kateri so reprezentirali precej tisoč organiziranih in izhoda iskajočih rudarjev, ki so pripravljeni podvreči se pametni in razmeram odgovarjajoči taktiki, to je tako redka prikazen kot n. pr. zvezda repatica. Ali mesto "brains" so komunistični "taktičarji" pokazali na pittsburghski konvenciji, da so zreli za severni tečaj. Žal mi je le Brophyja in za premogarje, ki trpe in bodo trpeli več ali manj na posledicah pustolovščin patološkega ameriškega komunizma. Ta izkušnja pokaže premogarjem edino to, da bodo morali več misliti in manj slediti raznim demagogom, bodisi izven ali pa v njih organizaciji. A painful process, but it will have to come.

Vtisi s sedmega rednega zbora J. S. Z.

K. T.

Prvi delegatje so prišli že dober dan pred pričetkom zbora, morda zato, ker so se bali, da bi v Chicagu zanje ne bilo dovolj prostora, če bi prišli dan pozneje. Res da so čitali o velikosti našega mesta, o velikih hotelih, evharističnem kongresu in take reči, ampak kar pišejo listi ni vse res. Izkazalo pa se je, da je Chicago za konvencije JSZ. dovolj veliko mesto. S. Frank Udovich je poskrbel, da so dobili vsi delegatje streho in da so vsi spali na posteljah.

Izmed veteranov si takoj opazil med delegati Naceta Žlembergerja. On pride na zbor JSZ., naj se vrši kadarkoli in kjerkoli. L. 1926 je dejal: To je najbrž zadnjič, ko me vidite na zboru. Sedaj je zagrozil z istimi besedami, toda na osmem zboru, ki se vrši čez dve leti, bo zopet delegat.

Okrog 45 članov je štel sedmi redni zbor JSZ., ali približno toliko kot prejšnja dva. Je to za jugoslovansko politično-prosvetno enoto lepa skupina. Še nobenkrat ni bilo med člani zbora JSZ. toliko žensk kot tokrat. Christina Omahne, Clinton Ind., Mary Fradel, Latrobe, Pa., Mary Udovich, Chicago, Alice A. Artach, Waukegan, in Frances A. Tauchar, Chicago, so bile delegatice na sedmem rednem zboru. Na šestem zboru ni bilo nobene, na petem, če se ne motim, smo imeli dve. Na prihodnjem jih bo deset do petnajst, in jaz se v računanju in prerokovanju redkokada zmotim.

Forest City, ki je prva postojanka JSZ. na vzhodu, je zastopal Joe Čebular. Je dečko in pol. Iz Clevelanda so prišli trije delegatje, med njimi tudi večni popotnik Anton Jankovich, ki pa ne potuje tako večno, od kar si je naložil zakonski jarem. Oziroma, potuje še vedno, toda ne daleč z doma.

Iz Pennsylvanije so prišli John Kern iz Canonsburga, John Ban iz Pittsburga, in Anton Zornik iz Herminie. Zornik nam je povedal marsikaj — doživljaje, prigodbe, epizode iz socialistične agitacije itd., zato se je nekaterim zdel prezgovoren. Pa ni, kajti socialistu argumentov in besed nikoli ne zmanjka. Če mu jih, ga nasprotniki prehitro uženejo. Zornika ne morejo, ker rajše on govori, namesto da bi dal drugim

to pravo. Je pa zelo tolerant in jako rad vidi, da se oglašajo za besedo tudi drugi sodrugi.

Pristne, košate mustače je imel na našem zboru samo Jos. Ovca iz Springfielda, ki je star veteran, a še vedno mlad.

Joseph Radelj je naš star znanec. Poslal ga je na zbor milwauški klub. Radelj si jako rad natika črna očala in potem argumentira. Da pa ne ostraši mladih, si na koncu razprave črna očala sname, se malo nasmeje in tolaži. — "Ne bom več agitiral," pripoveduje od zbora do zbora, a agitira vseeno. Na zboru je bil tudi njegov sin, 25-letni Joško Radelj, ki je velik, razvit fant, z razumom človeka, ki je že v "zreli dobi". Govori in piše lepo slovenščino in angleško. Rojen je v Ameriki, a število mladih let je prebil na Slovenskem. Je aktiven sodrug in eden izmed voditeljev mladinskega pokreta v SNPJ. Radelj ml. je imel referat o naši agitaciji med mladino. Ko ga je končal, so se začele čestitke očetu: Dobro si vzgojil sina! Res, napravil je najboljši vtis in pokazal je ne le mnogo razumevanja ampak tudi mnogo sposobnosti. Če bo mladi Radelj nadaljeval po tej poti, bo v življenju veliko dosegel.

Izmed naših bratov Srbov smo imeli na zboru stara znanca Kokotovića in Maslaća. Jugoslovanski Prosvjetni Savez je poslal L. Uršića. Zdi se mi, da bo na osmem zboru JSZ. že celo število hrvatskih in srbskih delegatov.

Naši zbori imajo navado, da volijo vsaki dan drugega predsednika. Prvi dan je imel to čast in težavo John Olip, pomagal pa mu je podpredsednik John Kern. Drugi dan je bil pooblaščen voditi zborovalno barko Filip Godina, njegov asistent pa je bil Anton Zornik. Albert Hrast je dobil nalogo voditi seje tretji dan, čast podpredsednika pa je imel Andrew Miško.

Z zapisnikom ni bilo težko. Pisala sta ga Christina Omahne in Joško Radelj ml.

Iz Barbertona je prišel delegat Lovrenc Frank. Fajn dečko, pogumen in zgovoren; edina neprimlika z njim je, da ne veš, ali mu je ime Lovrenc ali Frank.

Tudi naša ameriška slovenska generacija je bila dobro zastopana. Miss Alice A. Artach, Oskar Godina, J. Kopach in J. Radelj so ugledali luč sveta v tej svobodni deželi. Novo generacijo pa je zastopal tudi Vinko Pink, kateremu je v Waukeganu neki pristaš slabih manir, ki so bile v navadi v kameniti dobi, prizadejal veliko neprimlik, toda Vinko je fant od fare kakor je bil. Le škoda, da je bil na zboru tako malo zgovoren. Po veličastnosti sta se mi dopadla posebno John Mahnich in Fred A. Vider. Bila sta najvišja člana na tem zboru. Louis Zgonik, Avella, Pa., je naš star znanec, ravno tako tudi John Zupančič iz Sheboygana. Upam, da mu Zorman še dolgo ne postavi spomenika. Prvič, od kar se spominjam, je bil na zboru JSZ. za delegata tudi farmar. Njegovo ime je Louis Mihevc in je prišel iz Nokomisa. Veselilo nas je, da smo se seznanili tudi s tajnikom kluba št. 27, John Krebljem. Škoda, da ni poslal delegata tudi collinwoodski klub. Tolikšna nasebina, pa ni imela zastopnika! Anton Garden, ki je imel kar tri referate, je prinesel pipo in tobak s seboj, kakor na VI. redni zbor. Govori počasi, vsaka beseda na svojem mestu. Izmed obrtnikov je bil zastopan brivec Viktor Petek, delegat soc. pevskega zbora "Naprej".

Naštel bi lahko še mnogo osebnosti s tega zbora, a moram kmalu nehati, kajti urednik pravi: Ne dam ti več kot eno stran. Če grem malo čez, upam, da mi ne bo odstrigel teh stavkov, kajti povedati je še treba, da

je "Proletarec" izhajal na zboru v posebnih izdajah. Glavni urednik je bil John Olip, ki je pokazal ob tej priliki veliko spretnosti. Uredniki, ki imajo dar za urednike, so vedno zatopljeni v svoj poklic in jim ni zameriti, ako ne slede z vso paznostjo temeljitim in stvarnim razpravam cenjene delegacije. V roke mi je prišlo par števil posebnih izdaj "Proletarca". Vsebinska ena je bila: "Anton Zornik še govori." — "Koncert 'Save' imenitno uspel. Vroče vreme je pripomoglo, da je bila dvorana napolnjena od prvega do zadnjega sedeža." — "Visoki gostje na zboru J.S.Z. — Danes dopoldne in popoldne smo opazili med gosti nekdanje voditelje napredne delavske misli. Časi se menjajo. V prihodnjih petih letih postanejo morda zopet voditelji." — "Velik poklon s. Radelju st. — Deputacija slovenske mladine v Chicagu je poklonila s. Radelju st. velik šop rož v priznanje za njegove velike zasluge, posebno še, ker je poskrbel, da bodo njegove ideje živele naprej v njegovih potomcih." — "Anton Zornik se je zopet priglasi za besedo. Z največjo paznostjo tolmači, koliko bi se lahko doseglo, če bi ljudstvo hotelo več misliti in bi spoznalo svoje velike zmote." — "Peruškovski sliki sta zadela Angeline Tich in John B. Mihelich. Tako je prav. Sliki naj ostaneta v Chicagu." — "Zbor JSZ. se je včeraj slikal. Pričakujemo, da bo fotografija jako lepa in v vzpodbudo onim, ki se zanimajo za konvenčne fotografije." — Izmed dopisov citiram: "Cleveland, O. — Ker se že dolgo ni nihče oglašil iz te naselbine, sem se odločil pisati jaz. Delavske razmere so ponavadi. Nekateri delajo, drugi ne. Napredni smo zelo, in imamo različne napredne priredbe. — Anton Garden." — "Milwaukee, Wis. — Naša naselbina je znana napredna trdnjava. Ker že dolgo ni nihče nič pisal, vam pošljem dopis jaz. Naše društvo je imelo veselico, kar dokazuje, da je naselbina napredna. Bratski pozdrav. — Joseph Radelj st." — "Stavka premogarjev. — Zadnjič smo poročali, da stavkajo premogari že nad leto dni. Vest je sedaj potrjena." — Extra. — Detroiti klub JSZ. je poslal na zbor balkaniziranega delegata. Ves čas kriči." — "Extra. — Čikaški sodrugi so prišli poslušati razprave v taki množini, da je postala dvorana premajhna in so se morali odseki seliti v spodnje prostore." — Zanimivi v posebnih izdajah "Proletarca" so oglašali, a prostor ne dopušča, da bi jih vam citiral. Risbe v njih so bile jako lepe in oglašali "tehnično dobro izdelani", ali pa narisani, kakor že hočete.

Meni ugaja zbor, ki ima pametne delegate in delegatice, in pametni ljudje nikoli ne odklanjajo humorja. Na zborih JSZ. se hiti z delom, da pa ljudje ne postanejo nervozni, je potrebno malo šale, da kroži med njimi. Uredniki posebnih konvenčnih izdaj "Proletarca" so poskrbeli, da je ni manjkalo, toda uradno predstavništvo glasila kakor tudi predsedniki sej so mi naročili, da naj v njih imenu izjavim, da tiste stvari niso bile uradne in da zbor ne sprejme zanje nikake odgovornosti. To radevolje storim, predno pa sem to zapisal, sem prečital trikrat zaporedoma vse posebne številke "Proletarca", ki so izšle na zelo majhnem formatu, a so v zvezi temu ugajale.

Sedmi redni zbor je storil vse kar je imel storiti. Zastopal je našo mislečo javnost, naše zavedno delavstvo, in vsi, ki smo se ga udeležili, smo bili veseli, ker smo dosegli to stopnjo. Ni namreč lahko prebroditi tolikšno mlakužo do spoznanja, katero vodi na zbere Jugoslovanske socialistične zveze.

"Cleveland Journal"

V Clevelandu je izšla dne 24. maja prva številka tednika "Cleveland Journal", ki ga izdaja Ameriška jugoslovanska tiskovna družba ("Enakopravnost"). Urejuje ga Edwin J. Primosich; upravnik je Gustav M. Kabay, upravnik "Enakopravnosti" in ravnatelj njene tiskarne. "Cleveland Journal" je "A Weekly for American Slovenes". Pisan je v angleščini. Prva stran novega lista, ki ima časniški format sedmih kolon, vsebuje razne vesti iz slovenskega Clevelanda o prireditvah, porokah, rojstvih itd. Prva številka ima osem strani.

V uredniškem članku pravi, da je namen lista ustvariti trdnjšo vez med mladino in starši v aktivnostih slovenske naselbine v Clevelandu in okolici, obenem pa seznanjati ameriško javnost o delovanju in uspehih ameriških Slovencev.

Razun domačih vesti, dopisov in oglasov so v listu razna poročila, s kakršnimi zalagajo časniški sindikati liste, ki jih naročajo. Tako gradivo pride v tiskarno že postavljeno ter pripravljeno za v forme in v tisk. Novi list obljublja tudi štiri strani komičnih slik. Kot poroča "Enakopravnost", je bila prva številka tiskana v 15.000 izvodih.

Slovenski Cleveland ima pogoje za tak angleški list in ker stoji za njim tiskovna družba "Enakopravnost", ima dobro zaledje. Ako bo poskrbel za sodelavce med Slovenci, bo to res list "for American Slovenes", če pa bo posegal preveč po sindikatnem gradivu, bo nalogo zgrešil.

V oglašanju novega lista v "Enakopravnosti" je bilo rečeno, da bo versko in politično nepristranski. Svoje kolone daje na razpolago angleško poslujočim društvom vseh enot in zvez, ki poslujejo v clevelandskem okrožju. Tendencia lista je narodno slovenska. Naročnina je \$2 na leto. Naslov: 6418 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Nekaj pojasnil h konvenciji S. S. P. Z. v Indianapolisu

Zbirališče delegatov konvencije SSPZ., katere se prične v ponedeljek 4. junija, bo v Slovenskem narodnem domu, 729 N. Holmes Ave. Delegatje pridejo v Indianapolis večinoma v soboto in nedeljo. V nedeljo 3. junija ob 6. zvečer priredi društvo št. 22 SSPZ. slavnosten pohod ter sprejem delegacije v Slov. nar. domu. Na sporedu bo obširen program. V sprejemni slavnosti bodo sodelovala tudi druga napredna bratska društva. Stvari, spadajoče konvenciji, naj se do 4. junija naslove na Convention S. S. P. Z., c/o Mr. Martin Berlot, 947 North Holmes Ave., za časa konvencije pa Convention S.S.P.Z., 729 N. Holmes Ave., Indianapolis, Ind.

Fond v podporo stavkujočim premogarjem.

VII. izkaz.

Sheboygan, Wis.: Nabrano v veseli družbi \$6.59 (poslal John Miklich).

Latrobe, Pa.: John Fradel, \$2.00.

Ely, Minn.: John Teran, \$3.60.

Skupaj \$12.19, prejšnji izkaz \$398.16, skupaj do 29. maja 1928 \$410.35.

Obleko in obuvala je še prispevala družina John Grilca.

Moji vtisi o Ljubljani

Poroča Anton Vičič.

V nedeljo 29. aprila dopoldne sem z brzovlakom došel na ljubljanski glavni kolodvor. Obrnil sem se po Miklošičevi ulici, se ustavljal ter se presenečen oziral. Ulica je moderno tlakovana, mesto napravi na človeka zelo ugoden vtis. Dozdevalo se mi je, da sem v kakem velikem švicarskem mestu, kajti v Švici so resnično lepa in čista. Nisem si mogel predstavljati, da je Ljubljana v petnajstih letih in pol toliko napredovala. Še so ostanki stare Ljubljane, a naglo izginjajo.

Ljubljana stopa v poslednjih letih s svojimi modernimi napravami in stavbami v vrsto velikih mest, da ne rečem velemest. Veliko zasluge za njen napredek gre pokojnemu s. županu dr. Periču, ki je znan tudi mnogim ameriškim Slovencem in drugim Jugoslovanom. Bil je pred leti s sodrugom Svetkom na washingtonski konferenci za osemurni delavnik, in ob tej priliki sta obiskala razne naselbine.

Ljubljanski sodrugi, tisti ki so mi osebno znani iz prejšnjih let, kakor tudi novi, so me prijazno sprejeli ter mi bili v vsem na razpolago. Razkazali so mi mesto, vse nove moderne hiše ter druge naprave, in mi pojasnjevali načrte, ki jih ima za bodočnost. Lepe so stavbe, ki so namenjene delavskim institucijam. Zlasti moram omeniti krasno velikansko stavbo delavske zbornice, katero ravno dogotavljajo. Služila bo vsem delavskim organizacijam. Ima veliko dvorano, dvorano za čitalnico in mnoge druge prostore. Krasna stavba na Miklošičevi cesti, blok od južnega kolodvora, zadaj za justično palačo, je palača Zadrugne banke, v katero se preseli avgusta. To veliko poslopje je na vogalu, na dobrem prometnem kraju; banka blizu kolodvora bo prišla prav posebno potnikom pri raznih izmenjavah. Vodstvo Zadrugne banke je doseglo s pridobitvijo te palače ne samo gospodarski uspeh, ampak naravnost triumf.

Obiskal sem kolonijo delavskih hiš, katere gradi zadruga "Stan in dom" na Glincah, Viču in Rožni dolini.

Zelo sem bil vzradoščen nad napredkom mizarske zadruge, o kateri bom še poročal. Poročal bom sploh o vsem — o gospodarskem položaju, listih, političnih strankah itd. Poročal bom točno, brez pretiravanja ali omalovaževanja. Pohvalil bom, kar smatram, da zasluži, in grajal, kar je vredno graje.

Golouhova drama "Kriza".

Na predvečer prvega maja je bila v novem dramskem gledališču v Gradiški ulici premijera velike Golouhove socialne drame "Kriza". Že prvi dan ko sem prišel v Ljubljano, sem videl, da vlada zanjo veliko zanimanje. Vstopnice so bile že vse razprodane. Ko sem prosil sodruga-znance, da mi eno preskrbe, so mi obljubili, in dobil sem jo. Vodilni sodrugi ter funkcionarji delavskih organizacij so od predstave večinoma izostali, ker so dali mesto drugim.

Name je napravila predstava mogočen vtis. Avtor sodrug Golouh je dosegel z njo triumf, in ga je tudi zaslužil. Vsebina drame se peča z razmerami na Slovenskem. Pred vami se vrste prizori z Zaloške ceste, nastop Orjune v Trbovljah itd. V igri nastopa okrog sto oseb, daljših vlog pa ima okrog 20.

Vladna cenzura jo je hotela preprečiti in je predstavo že prepovedala, a na pritisk delavstva ter posebno na intervencijo Antona Kristana jo je končno do-

volila. Ali cenzura je imela z njo vseeno opravka, ker je črtala iz nje dva važna prizora.

Praznovanje Prvega maja je vlada strogo omejila. Ob 9. dopoldne se je vršil v Ljubljani skupni delavski shod. Od komunistov je govoril inženir Gustinčič, ki pa ni držal svoje besede odboru, da ne bo izzivalen. Nadvse stvarno je govoril s. Golouh. Najbolj se mi je dopadel govor sodružice Rakovčeve, ki je nastopila v imenu Zveze delavskih žena. Na zelo poljuden način je poudarjala, da mora delavstvo napraviti revolucijo v možganih, ne na ulicah. Veliko važnost je polagala na vzgojo otrok. Starši imajo vsakojake priložnosti, da veeplijo v otrocih zanimanje za naše gibanje in za delavske mladinske organizacije.

Več v naslednjih poročilih.

Komunistični in eselpistični kandidatje

Komunistična Workers' Party je na svoji konvenciji koncem maja v New Yorku nominirala za predsedniškega kandidata William Z. Fosterja, za podpredsedniškega pa Benjamin Gitlowa. Oba sta bila nosilca komunistične liste tudi l. 1924 in sta dobila v vseh državah, kjer sta bila na glasovnici, 37,277 glasov. Konvencija je bila organizirana s precejšnjim pompom, ker je teatralnost komunistom za navduševanje pristašev potrebna. Poznaló pa se je vzlic temu, da so polomi, ki jih je doživela taktika komunističnih prvakov, zelo neugodno vplivali tudi na najlojalnejše sledbenike. V članstvu so komunisti v teku štirih let nazadovani in enako tudi v svojem časopisju.

Konvencija eselpistov (Socialist Labor Party) se je vršila 12.—14. maja v New Yorku. Prisotnih je bilo 15 delegatov, ki so zastopali ameriški del stranke, in 20, ki so jih poslale narodnostne federacije. S.L.P. je torej sekta kakor je že dolgo let, in nima nikakih izgledov, da se razvije v večjo stranko. Za njenega predsedniškega kandidata je bil nominiran Frank T. Johns iz Oregona in za podpredsedniškega Verne L. Reynolds. Oba sta bila eselpistična kandidata tudi pri predsedniških volitvah l. 1924 in sta dobila 29,110 glasov. Na glasovnici sta bila v 16 državah.

Frank T. Johns je nekaj dni po nominacijski konvenciji smrtno ponesrečil v prizadevanju, da reši nekega dvanajstletnega dečka, ki je lovil ribe in vsled nepaznosti padel z mostu v reko. Johns, ki je šel ravno mimo na shod svoje stranke, je planil v vodo in priplaval z dečkom že blizu brega, ko je omagal ter sta oba izginila pod valovi. Na bregu in mostu se je med tem nabralo mnogo ljudi, a niso mogli pomagati. Nesreča se je dogodila v Bendu, Oregon. Pokojni Johns je bil dolgo aktiven član S.L.P. in njen vnet agitator. Bil je star 39 let. S.L.P. je z njim veliko izgubila.

Ali ste naročeni na "New Leader"?

Vsak ameriški delavec, ki se zanima za delavsko gibanje, naj čita "New Leader", v katerem ima tedensko dober pregled o aktivnostih socialistične stranke in unij. Prinaša članke, razprave, povesti in vesti z delavskega sveta. Stane \$2 na leto, \$1 za pol leta. Naslov: The New Leader, 7, E. 15th St., New York, N. Y. Naročnino lahko pošljete tudi na naslov JSZ. in "Proletarca".

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

IZ CLINTONA, INDIANA.

Od tu so poročila sedaj redka, in še tista so nerazveseljiva. Nahajamo se, posebno nekateri, v skrajno slabih razmerah, ki nas stiskajo vedno močneje. Kar je Slovencev tod okoli, so po letošnjem prvem aprilu večinoma zopet brez dela. Aktivnosti društev in klubov so zelo otežkočene, a sem pa tam se vseeno dogodi, da imamo kako priredbo.

Prvega maja smo imeli običajno slavnost, ki se je vršila na prostem. Prvi maj je bil v teh krajih pred leti praznovan skoro stooletno. Po Clintonu je že zgodaj zjutraj igrala po ulicah godba, čez dan pa smo imeli shode in piknike. Naši klubi so ostali zvesti tej tradiciji. Letošnji prvomajski piknik je izpadel boljše kot smo se upali pričakovati. Udeležba je bila precejšnja. Prišli so od blizu in daleč, kar je dokaz, da duh solidarnosti med nami ni zamrl, pač pa, da živi in se dviga. Dan je bil jako lep, kar je mnogo pripomoglo k uspehu. Ker smo v volilnem letu, so nas obiskali tudi taki, ki jih nismo vabili. Dasi so drugače socialističnemu gibanju sovražni, bi radi naše glasove, pa se nam laskajo. Imeli so sladke besede in so nam krepko segali v roke — vse z željo, da se jih spomnimo na volilni dan. Niti na Volsteadov zakon se ni bilo treba toliko ozirati kot drugikrat, kajti gospodje, ki hočejo ostati v uradih, zamiže, ako mislijo, da jim bo koristilo. Bodo pa toliko bolj strogi po volitvah.

V imenu obeh klubov se vsem, ki so delali na prireditvi in vsem udeležencem iskreno zahvalim, posebno še onim, ki so prišli iz oddaljenejših krajev ter nas zelo razveselili s svojim posetom. Zahvala tudi našim vrlim ženskam: Frances Hudomal, Margaret Chesnik in Mary Rom za njihovo pomoč, ki je klubovo blagajno povečala za lepo vsoto.

Priporočamo se vsem za enako naklonjenost tudi na prihodnjih prireditvah.

Za veselični odbor,

Christina Omahne.

(Radi obilice drugega nujnega gradiva, ki je moralo tekom maja v list radi zbora JSZ., je ta dopis zakasnil. Poročevalko in druge prizadete prosimo, da nam to zamudo oprostite. — Uredništvo.)

PARNA LOPATA BOLJ IN BOLJ NADOMEŠČA RUDARJE V MINNESOTI.

CHISHOLM, MINN. — V Minnesoti je delalo svoječasno v železnih rudnikih dvajset tisoč rudarjev. Sedaj jih dela okrog deset tisoč, železne rude pa se izkoplje več kot tedaj ko je delalo še enkrat toliko rudarjev. To je dosegla moderna tehnika, ki se nagloma izboljšuje. V dnevniku "Hibbing Tribune" čitam, da bo letošnja produkcija rude po železnem okrožju približno tolikšna kot lanska, za plače pa bodo kompanije izdale manj kakor prošlo leto. Vzrok, boljši stroji, manj delavcev. Te vrste stroje je industrialni svet definiral z "labor-saving devices". Največjo razliko v železnem okrožju so napravili takozvani "open pits" ali odprti rudniki. Namesto, da bi vrtali šahte kot preje, pripeljejo velike parne lopate, ki odgrnejo vso zemljo, da pridejo do plasti železne rude. Potem jo nalagajo

naravnost v železniške kare. Inženir Dwight E. Woodbridge, ki je veščak v minnesotski rudniški industriji, je izračunal, da ena parna lopata najnovejšega modela izvrši toliko dela kot bi ga v podzemskih rudnikih 500 rudarjev. Ti parni orjaki vagajo po 350 ton in grabijo po osem do devet kubičnih jardov materiala.

Mesta kakor so Chisholm, Hibbing, Virginia, Eveleth itd., so se pred leti razvijala na podlagi starega rudniškega sistema. Tako so postala "overgrown". Podzemski rudniki operirajo edino tam, kjer so plasti rude pregloboko in se ne bi izplačalo odgrinjanje zemlje z vrha.

Rudo začno izvažati iz Dulutha in drugih pomolov tega kraja s parniki v začetku maja vsako leto. Gotovi rudniki obratujejo vso zimo, a glavni obrat in promet se začne šele v maju in traja do pričetka severno-minnesotske zime.

Lansko leto je bilo izkopane v Minnesoti in Michiganu 52,500,000 ton železne rude, od te 70% v Minnesoti. Skoro vsa je bila razvožena v topilnice s parniki. Samo poldrug milijon ton je bilo poslano po železnici v newdulutske plavže in druge bližnje jeklarne.

Zadnje leto je v Minnesoti obratovalo 107 rudnikov, dvakrat toliko pa jih je stalo in tudi letos ne bodo obnovili obrata. Vzroki so razni — večinoma ekonomski. Ker je jeklarska industrija trustizirana kakor malokatera, odločuje trust tudi v teh krajih ne samo na usodo rudarjev in prebivalstva v splošnem, ampak tudi nad kompanijami, ki so "neodvisne".

Rudniška okrožja v severni Minnesoti delimo na "range". Največji je Mesabi; lansko leto je produciral 33,000,000 ton železne rude; Cuyuna range je drugi po produkciji (2,000,000 ton) in Vermillion tretji (1,500,000 ton). V prvem so skoro samo odprti rudniki, v drugem je največ podzemskih rudnikov, v tretjem pa so samo podzemski. Primerjajte tonažo, in videli boste, kaj značijo parne lopate v spravljanju rude na površje.

ČE VAM JE NAROČNINA POTEKLA, ALI STE JO ŽE OBNOVILI?

LATROBE, PA. — Gornje vprašanje nam upravništvo zelo pogostokrat ponavlja. Treba nas je vedno opozarjati, da list, čigar naročniki ne obnavljajo redno naročnine, ne more dolgo izhajati. Najlepše sodelovanje, ki ga naročniki in zastopniki morejo nuditi "Proletarcu", je, da vsi vestno skrbimo za točno plačevanje naročnine. V opominih nas upravnik opozarja: "Če lista ne mislite več naročiti, prosimo vas, da nas o tem takoj obvestite." Nekateri vzlic temu molče ter delajo vtis, da bodo list še naročili. Prejemajo ga zastoj in s tem oškodujejo delavsko ustanovo, ki se mora že brez tega boriti za obstanek.

Bodimo pošteni napram svojemu glasilu. Če mu ne moremo pomagati v agitaciji za več naročnikov, lahko storimo zanj vsaj to, da naročnino pošljemo ne da bi čakali opomina, ali vsaj takoj zatem, ko dobimo obvestilo. Naročniki in čitatelji, zavzemimo se, da bomo delali bolj za razširjenje "Proletarca" kakor dosedaj, in da bomo naročnino vsi obnavljali takoj ko poteče, kdor pa ima zadržke, naj to sporoči upravništvu. "Proletarec" je naš list in izhaja radi nas. Bodimo mu zvesti kakor je on nam. *Mary Fradel.*

IZ AVELLE, PA.

To je moj prvi dopis, od kar sem članica kluba, kateremu sem se pridružila od početka. Ker vsakdo začne z opisom delavskih razmer, bom storila isto tudi jaz. Neprostovoljne počitnice trajajo že 13 mesecev. Zanje se imamo največ zahvaliti napačni taktiki, ki jo vodi predsednik unije John Lewis. Vzlic temu, da je s svojo nerazsodnostjo kriv veliko gorja, ki je prišlo nad premogarje, ga mnogi vendarle časte in se bi topli zanj do skrajnosti. Z relifom se tudi igrajo. Bodi z nami, pa dobiš, stori tako in tako, misli kot mislimo mi, pa ne bo nepravil s podporo. To ne vpliva dobro na rudarje, pač pa podžiga frakcijske strasti.

Od 1. aprila t. l., ko se je pojavil z veliko propagando takozvani Save the Union Committee, so rudarji tukaj razdvojeni. Eni so za Lewisa in drugi za imenovani odbor. Nekateri so prepričani, da je slednji le nekak nov komunistični trik, kar ni res. Vse kar zavodni rudarji hočejo, je odstranitev Lewisa ter novo vodstvo, ki ne bo vztrajalo na napakah kakor sedanje. Vsled raznih frakcij, zaslišavanj, konfuznih vesti in ustmene propagande je ljudstvo zelo zbegano in ne ve kam bi.

Stavkokazov je ponekod jako veliko. Od kraja so importirali črnice, a sedaj je že tudi belih mnogo med njimi. Med seboj se pretepajo in doselitev teh kandidatov za premogarje ne pomeni nič dobrega.

Čitala sem zadnji dopis iz te naselbine, v katerem se poročevalec pritožuje nad komunisti, češ, da nas hočejo izžreči. Pa ni take sile. Ako pridobe zase tu ali tam kakega mlačeža, bi odpadel tako ali tako. — Sicer pa je komunistična stranka po svojem programu tudi dobra, a ne taka, kakršno predstavlja Carli Bartulovič. Čitam tudi "Radnika" in "Delavca" in vidim, da se nič kaj ne ogrevata za resnico. Njihova stranka je samo zato tako diskreditirana v očeh delavcev, ker ne napravi konec lažem v takih listih kot sta omenjena. Da se radi zatekajo k neresnici, sem se v nekaterih slučajih sama pričala.

Mary Bregar.

FORDOVE METODE.

DETROIT, MICH. — Gremo v Fordove tovarne — tam je dobra plača, pravi mnogoteri delavec kupi vožnji listek in se preseli v Detroit. Ime Ford je svetovno znano, in to vsled cenenegega avtomobila, radi ogromne sistematične produkcije, in pa radi Fordovih metod. Pred leti npr. je svojim delavcem znižal delavnik ter dvignil plačo na \$5 dnevno. Takrat so se ameriški delavci vsepovsod čudili ter silili v Detroit in se ponujali bosom pri Fordu.

Samo tisti, ki je delal v obratih v katerih znajo izrabiti vsako mišico in vsako sekundo delavčevega časa, ve, kako težko je človek pri Fordu zaslužil tisti petak. Potem, ko se je vrednost dolarja manjšala in so šle plače kvišku, so se dvigale tudi pri Fordu, ob enem pa se je izpopolnjeval njegov sistem masne produkcije in izčrpavanja fizične sile delavcev.

V mnogim obratih znižujejo delavcem plače. Ne pri Fordu. Njegovi delavci, vpisani pred gotovim časom, prejema po \$8 in po \$8.20 dnevno za osem ur dela pet dni v tednu. To plačo prejema vsi, ki so bili vpisani do poslednje dobe, neglede, ali delajo pri njem par let ali petnajst let. In te starejše delavce pri Fordu najbolj priganjajo in izmed njih jih največ odslavlja. Na njihova mesta najamejo nove, ka-

terim plačajo petak dnevno, kakor nekoč. Zelo veliko so jih po tej metodi odslovili januarja in februarja. Marsikdo teh, ki se je v 10., 15. letih izgaral pri Fordu je pral: "Čemu me odslovljate? Mar ne napravim dovolj?" Odgovori pa so robati, kajti veliki obrati na pram delavcem ne poznajo vljudnosti. "Le pojdi v pisarno, da ti izroče kar je tvojega, potem poži!" To je ukaz, proti kateremu ni nobene instance in nobene ugovora.

Po Fordovih delavnicah so sedaj nastavljeni takozvani Service men, po domače priganjachi, ki hodijo gor in dol ter pazijo, da so delavci točni in da nihče ne zapravi sekunde po "nepotrebnem". Fordov delavec je namreč mašina. Če se dva med seboj lepo pogledata in začneta odgovarjati drug drugega, pristopi service man in ju odslovi.

Ford ima tudi svojo banko, v katero so njegovi delavci pridno nosili svoje prihranke. Fordove metode so jih prisilile, kar samo na sebi ni slabo, da hranijo, ampak slabo je, če te gospodar sili, da spravljaš prihranke pri njem. S tem mu daš vpogled v svoje notranje razmere, daješ mu priliko, da te s svojimi večaki in statističarji študira. On vidi v tvoj žep, njegovi agentje ti sledijo na dom, dasi jih ne vidiš, preštudirajo tvoje izdatke, tvoj način življenja in sploh vse kar se mu zdi potrebno vedeti. Še pred par leti je dal Ford delavcu priliko, da je lahko naročil v pisarni: "Vzemite toliko in toliko od moje plače na mojo hranilno knjižico v vaši banki..." Obresti v njegovi banki so mikavne, ker znašajo 16%. V času ko je bil ta hranilni sistem v Fordovem denarnem zavodu v veljavi, so nekateri prihranili od tisoč do štiri tisoč dolarjev. Sedaj je ukinjen. Ford je namreč vedno uganka. Nihče ne ve, kaj namerava jutri, kajti on eksperimentira.

Pisali so, da so se odločili našega Henryja pozvati v Washington pred senatno komisijo, ki preiskuje stavko premogarjev ter njene vzroke. V komentarjih so dostavljali, da se take "priče" ne vesele ne unijski odborniki, ker je Henry pač odločno proti unijam, ne kapitalisti, ker jih spravlja v zadrego s svojimi metodami in višinami plač, ki jih daje svojim delavcem. Kar nas je v Detroitu, vemo, da Henry ni tak odrešenik kot ga slikajo magazini ter sotrudniki dnevnih listov. Mogoče je imel dobre namene, toda tedaj je bila konkurenca proti njemu še neznatna.

Tisti ki živite v mestih — ali bolje — vsi tisti, ki čitate angleške liste, bili dnevniki ali revije — ste opazili že pred mnogimi tedni, da se bije v ameriški avtomobilski industriji velikanska konkurenčna tekma — v kateri se odločuje za prvenstvo in ob enem za vprašanje: "Ali ostanem, ali podležem?"

Ta borba se vodi med Ford Motor kompanijo, kateri načelujeta Henry Ford in njegov sin, na nasprotni strani pa je General Motor kompanija, istotako detroitska korporacija, katere je v špekulacijah na newyorški borzi, ki so vzružale posebno tekmo marca ameriški svet, kolikor se ga zanima za borzno vrvenje ter lotrijsko igranje z delnicami, dosegla skoro prvenstvo. Henry Ford in njegov sin imata torej opraviti s tekmovalci, s katerimi morata prav resno računati. Ne Fordova, ne General Motor kompanija ne mislita popustiti na profitih. Obe tekmujeta v cenah avtomobilov. Material stane, prevoz stane in še stotero drugih stvari stane. To so večinoma cene, ki jih ni lahko zmanjšati. Torej jih zmanjšujejo na račun delavcev:

vsako žilico moči ter energije črpajo iz njih in ob enem jim znižujejo plače. Kajti profit MORA ostati VISOK!

Ne ena ne druga družba ne vprašuje, kaj bo s teboj, ko te do cela izčrpajo; ne vpraša, če moreš s plačo, ki jo dobivaš, preživljati družino ali ne, glavno je, da jima prodajaš svojo moč po najnižji ceni.

Izhod iz tega stanja v tej industriji, ki je postala ne samo ena vodilnih ampak ena navažnejših ameriških obratov je, da se delavci organizirajo, da se organizirajo v svojem interesu ne pa kakšnih pustolovcev, ki bi organizirali le nekatere radi svoje reklame, razmere pa bi ostale nespremenjene, če se ne bi še celo poslabšale.

Detroit je eno najbolj "skebskih" mest v Ameriki. In bo ostalo, dokler se delavstvo ne zave, da je treba za izboljšanje svojega stanja misliti in pa organizacije. Samo zabavljanje ter igranje z raznimi poskusnimi unijami, ki nastajajo kakor gobe po dežju, delavstvu v ameriški avtomobilski industriji ne bo pomagalo. — P. O.

TO IN ONO IZ MILWAUŠKE NASELBINE.

G. Černe, oče pokojnega Gladiatorja, si je stavil sveto nalogo, da odreši našo naselbino, to je, onih 20,000 izmed 12,000 Slovencev, ki žive v naselbini Milwaukee in West Allis. V svrhu odrešenja jim hoče obesiti na pleča tri "gospode" in kakih 12 nun, poleg organista, mežnarja, ministrantov, pevk in pevcev ter druge take prtljage, ki spada k reševanju "bednega" naroda in "grešnih" duš. V ta namen naj bi se kupilo propadajočo nemško cerkev, kjer si rešuje, pili in popravljajo svoje duše danes že 80% slovenskih otrok — ali bolje rečeno, kjer se nahaja toliko odstotkov teh otrok med ostalimi, ki so drugih narodnosti. Tempelj na Četrti Ave. naj bi se prodalo za garažo ali za kako drugo pametno stvar, ker na Greenbush St. je že vse pripravljene, mošeje, samostan, velik farovž in šola.

To je del načrta, ki ga pozna javnost, drugi del pa je bolj tajen. Rev. Pakiž, kateri nima potrebnih jezuitskih ali Jegličevih sposobnosti, naj bi se postavilo na hladno, da bi se naš na ta način obvarovalo pred peklom, obenem pa, da bi Calumetčani ne bežali iz naselbinne, ker bi jih strašno pogrešali, končno pa, da bi nekdo postal cerkven blagajnik ker bi si rad gradil moderen bungalov na modernem bulvaru kakor se spodobi za moža ki zna.

Da rev. Pakiž zasluži tako "penzijo" je pač razumljivo, ako se upošteva sledeči iz zgodovine slov. mošeje na W. A.: Cerkev in župnišče, vse skupaj je stalo \$16,000 pred nekako 18 leti. Nekaj let kasneje je rev. Pakiž prevzel vso stvar z \$18,000 dolga; kar pomeni, da je nekdo potrošil v večjo čast božjo iz gotovih žepov vse, kar se je v šestih letih skolektalo poleg tega pa še napravil 2000 dol. dolga. Temu se ni čuditi, ako upoštevamo, da so svetniki, ki so čakali v neki kleti, da bo cerkev gotova, plačali za stanarino po 10 dol. na mesec dotičnemu bosu. Rev. Pakiž je vzel veliko metlo, si zavihal rokave in delal. Danes je vse plačano in vrednost mnogo večja. To pomeni, da je gnezdo mehko in toplo, zato je treba spremembe, da ne ostane tako starokopitni.

V številnih hišah napredno mislečih družin najdemo danes "A.S.", kateremu se je posrečilo dobiti zastopnico ali agitatorico, katera ima vse tercijske zmožnosti. Ako pri nabiranju naročnikov ni šlo z lepa,

se je poslužila beračenja: "Če že nočete naročiti, pa meni pomagajte, ki sem revna."

Ženka je zelo pobožna, a ima tudi slabosti; znano je, da je nekoč prav temeljito pozabila na četrto božjo zapoved. Slišalo se je tudi, da je hotela dobiti v roke imenik naročnikov tukajšnjega lista "Vestnika", da bi osrečila še one družine, od katerih ni imela naslovov. Pri tem se je poslužila prave tercijske, zahrbtnje taktike. Torej, za rešitev naših več ali manj kosmatih duš se deluje s polno paro.

Med Hrvati, katerih društveno življenje je postalo popolnoma mrtvo vsled delovanja za "enotno fronto" od strani braće komunista, se sedaj mnogo govori o ustanovitvi socialističnega kluba, oziroma nove sekcije J.S.Z. Dalekovidni Hrvati se zavedajo, da bi to pomenilo ponovno dvigovanje njih društvenega in političnega gibanja ter zopetno vspostavitev ožjih zvez s Slovenci, predvsem slov. socialisti. Mnogi so spoznali, da je delovanje Prosvjetnog saveza na sedanji podlagi brez bodočnosti in brez cilja. Če hoče namezu delavske izobrazbe resnično služiti, mora sprejeti v svoj program socializem in socialistično delo. Kdor izmed njegovih članov zastopa protivno mnenje, dela delavski stvari slabo uslugo. Nekam čudno se sliši, ako reče tak govornik na koncu svojega govora: "Zato vas pozivam, napred, i vedno napred" in ne pove kam. Napred gre vse na svetu, celo Mussolini in vsa reakcija, ker to zahteva zakon razvoja, toda med napred in napred je lahko velika razlika; vsak napred ima lahko drugačen cilj. Ako bi na primer nemški ali angleški delavci kričali samo napred, bi ne dosegli vseh teh izboljšanj svojega položaja in bi ne stali danes pred odločilno zmago. Izobraževalno delo je potrebno, toda imeti mora svoj cilj. Ako se bodo delavci samo izobraževali, pa magari se pri tem otresejo vseh verskih predsodkov, pa ne bodo imeli pri tem začrtane poti in stavljenega cilja, bodo končno, izobraženi, stali na razpotju ter krenili v napačno smer. Sicer pa ne najdemo nikjer na svetu delavskega pokreta, ki bi hotel naprej in ne bi imel ciljev. Jugoslovanski Prosvjetni Savez mora najti svoje cilje, kajti samo "napred" ne zadostuje.

Spartak.

Listu v podporo.

VI. izkaz.

Gross, Kans.: Nabrano na banketu skupnih društev 1. maja, \$9.25 (poslal Anton Sular).

Chicago, Ill.: Nabrano med delegati VII. rednega zbora JSZ., \$25.35.

Universal, Ind.: Klub št. 238, JSZ., \$2.50.

Chicago, Ill.: Frances Godina, \$5.00.

Cleveland, O.: Po \$2: Matt Petrovich in Christ Mandel, skupaj \$4.00.

Barberton, O.: Lovrenc Frank, \$2.00, skupaj \$48.10, prejšnji izkaz \$226.43. Skupaj \$274.53.

Debs Memorial Radio Fund.

IX. izkaz.

V sklad za W-EVD Radio Station, ki je spomenik pokojnemu Eugene V. Debsu, so še prispevali sledeči:

Clinton, Ind.: Frank Bregar, \$1; po 50c: Louis Jevnikar, Leo Hudomal, Math Chesnik, Bartol Oblak in Elizabeth Oblak; Anton Podlogar, 25c. Skupaj \$3.75. (Poslal Fr. Bregar.)

Sheboygan, Wis.: Nabral v veseli družbi Chas. Chuck \$3.00.

Eveleth, Minn.: Dr. št. 117, SSPZ., \$5.00.

Canonsburg, Pa.: Anton Samsa, \$1.00. Skupaj \$12.75, prejšnji izkaz \$1,655.45, skupaj do 26. maja 1928 \$1,668.20.

Peruškovske slike bodo razstavljene na Elyju

PRISPEVKI ZA PRVOMAJSKO ŠTEVILKO "PROLETARCA".

II. izkaz.

Chicago, Ill.: Po \$1: Sava Bojanovich in Peter Kotovich; po 50c: August Schiller in Ernest Schiller; po 25c: John Paulich in Boris Kondan; Božo Stojanovich, 15c. Skupaj \$3.65 (poslal Sava Bojanovich).

Cleveland, O.: Jos. Kodrich \$2; Louis Zorko \$1; po 50c: Anton Pozarelli, Louis S. Sterle, Joe Franceskin in Fr. Zaic; po 25c: Ivan Avsec, Fr. Ludvik, Henry Myron, Joe Rem, Louis Gornik, August Aučin, Paul Delost in Frank Miksha, skupaj \$7.00 (nabral Louis Zorko).

Canonsburg, Pa.: John Terčelj (kolekta) \$1.85; Val. Pelan, 50c; John Kern, 30c; po 25c: Fr. Senkinc, Fr. Chesnik, John Udovich, John Terčelj, Fr. Zigman, Fr. Tomsick, Joe Delost, John Chesnik st., John Troha, John Žužek, Fr. Drenick, Adolf Tomsic, John ?; Julia Bele, 10c. Skupaj \$6.00, (poslal John Chesnik). Po \$1: John Jereb, Marko Tekavec in Martin Setinski; po 50c: Jakob Baloh in Albin Karničnik; po 25c: John Recel, Fr. Pogorevčnik in oJs. Napotnik, skupaj \$4.75 (poslal Marko Tekavec).

Milwaukee, Wis.: Jos. Radelj st. \$2; po 50c: Fr. Perko, John Turk, Louis Bevc in Frank Krall; po 25c: Ahacij Sušnik in Vin. Pugelj, skupaj \$4.50 (poslal Jos. Radelj st.).

Clinton, Ind.: Po \$1: Mary Rom in Christina Omahne; po 50c: Margaret Chesnik in klub št. 41 JSZ; po 25c: Katy Kerkes, Mary Krašek, Mary Lužnik, Frances Ažbe, Mary Brisar, Mary Bogicevič, Rosie Tribulak; Rosie Jelich, 8c, skupaj \$4.83 (poslala Christina Omahne).

Detroit, Mich.: Peter Kisovec, \$2; po \$1: Andrew Semrov, Peter Benedict, Jos. Očepek, Anton Jurca in Paul Pristavec; po 50c: Julia Mentony, Anton F. Jurca, Jr., Janko Zornik, Leo Junko, Lawrence Sluga, Mary Jurca, Jack Jelenc in Rudolph Potocnik; po 25c: John Osredkar, Frank Setina Anton Semec, Joe Butala. Skupaj \$12.00 (poslal Peter Kisovec).

West Newton, Pa.: Po \$1: Andrej Povirk, John Svetek, Frank Peternel in John Langerhole; po 50c: Martin Jamnik, John Sink, Frank Hafner, Anton Dragan, John Pevc, Joseph Zorko, Anton Wehoc, Nick Margaretič in Frank Zlibečič; Frank Marella, 45c; Peter Trebec, 30c; po 25c: Štefan Povirk, Joseph Jovan, Anton Ustar, Mike Ratter, Anton Dragar, Joseph Koričič, Bartel Vertačnik in John Wehoc; Anton Walenčič 15c; po 10c: John Ratter, Jakob Likar, John Škerjanc, Karol Semica, Tom Lavrič, John Rontenti in Frank Zupanc, skupaj \$12.10 (poslal Joseph Zorko).

Red Lodge, Mont.: W. Sansheck, 50c; J. Košorok, 30c; po 25c: Fr. Rosick, M. Žibert, Chas. Zakelj, Joe Tevž, John Krantz in K. Erznovnik, skupaj \$2.30 (poslal K. Erznovnik).

St. Michael, Pa.: Nick Kaušek, \$1; po 25c: Louis Vozel in Frank Kumerdaj, skupaj \$1.50 (poslal Fr. Kumerdaj).

West Mineral, Kans.: John Marolt, 30c; po 10c: Mary Marolt in Martin Bambič, skupaj 50c (poslal John Marolt).

Ob času, ko bo zborovala na Elyju, Minnesota, konvencija Jugoslovanske katoliške jednote, bodo pod njeno avspicijo razstavljene oljnathe slike slovenskega ameriškega umetnika H. G. Peruška. Razstava bo trajala več dni, da dobe priliko vsi Slovenci po železnem okrožju in drugorodci priti na razstavo, kakršna je v severni Minnesoti redkost, slovenska pa bo to prva. Poročajo, da bo ob času konvencije aranžiran na Elyju tudi koncert, na katerem bo pel Anton Šubelj.

O SEDMEM REDNEM ZBORU J. S. Z.

LATROBE, PA. — Po pravici povedano, sedmi redni zbor JSZ., ki se je vršil dne 19.—20.—21. maja, je bil povsem zanimiv, bodisi v razpravah kakor v sklepanju. Izvršil je mnogo koristnega dela.

Videla sem, da se naši sodrugji in sodruginje res zanimajo za napredek Zveze ter njenega glasila "Proletarca" in za delavsko gibanje v obče. Med udeleženci zbora je prevladovala vseskozi prijaznost, bili smo drug z drugim kot bratje in sestre. In to je potrebno, kajti mal krožek ljudi, ki se zbira v JSZ., ima velike naloge in težko delo. Vršiti ga more uspešno le v duhu prijateljstva in tolerance.

V nedeljo 20. maja popoldne smo bili na koncertu pevskega zbora "Sava". Klub št. 1 je lahko ponosen, da ima v svojih vrstah tako izvežbane moči, ki so v stanju spraviti tak program pred občinstvo ter ga dobro izvesti. Ta koncert je bil nekaj vzvišenega, res krasnega, in nam bo ostal v spominu.

Ob tej priliki se zahvalim za naklonjenost, katere sem bila deležna v času svojega bivanja tekom zbora v Chicagu družini Tauchar, kjer sem bila kakor doma in sodružno postrežena. Enako se zahvalim družini Udovich za prijaznost in postrežbo, ki mi jo je izkazala.

Imela sem priliko, da se seznanim s čikaškimi glavnimi odborniki SNPJ. ter z osebjem pri JSZ. ter "Proletarcu", in naravno, da sem se je poslužila, kakor tudi drugi zunanji udeleženci zbora naše Zveze. Na zboru, pri sodrugih, sodruginjah in prijateljih smo dobili najboljše vtise, kar znači, da je bilo naše zborovanje uspešno. Naprej z delom za naš program in naše cilje!

Mary Fradel.

Kadar ima vaše društvo ali klub priredbo, oglašajte jo v "Proletarcu".

ZADRUŽNA BANKA V LJUBLJANI

se priporoča rojakom v Ameriki za vse finančne transakcije.

Njene ameriške zveze so:
1.) S. N. P. J. v Chicagu. 2.) Amalgamated Trust and Savings Bank, Chicago, Ill., 111 West Jackson Blvd. 3.) Amalgamated Bank of New York, 11—15 Union Square, New York. 4.) Frank Sakser State Bank, New York.

Hranilne vloge obrestuje

nevezane po 5%
vezane po 7%

Denar za našo banko se lahko pošlje eni teh bank s pristavkom:

Na račun Zadružne banke, (On account of Zadružna Banka), Ljubljana, Jugoslavia

Zadružni banki pa je treba sporočiti, koliko in kam se je denar nakazal in kakšnemu namenu naj služi. Obračajte se v vseh bančnih in podobnih poslih na naš zadružni zavod.

Chicago, Ill.: Po \$1: Anton Wouk, Antonia Urbanz in Fred A. Vider; po 50c: Anton Kosmerl, Anton Andres; John Mrak, 25c, skupaj \$4.25.

Milwaukee, Wis.: Po \$1: Frank Zajc, Victor Petek in Frank Novak; Jos. Radelj ml. 50c, skupaj \$3.50.

Herminie, Pa.: Klub št. 69 JSZ. \$5; Anton Zornik 80c; Math Arnold 25c, skupaj \$6.05.

Latrobe, Pa.: Po \$1: Vin. Resnik, Mary Fradel in John Resnik; po 25c: Sophie Klopchar in Jos. Škoda, skupaj \$3.50 (poslala Mary Fradel).

Forest City, Pa.: Po 50c: Tony Saiz in Tony Drašler; po 25c: Frank Tomažin in John Pevc, Felix Rožina, John Nemanič, Matt Zgaga in Vide Grm, skupaj \$2.50 (poslal Tony Saiz). Frank Rataic, 50c; Louis Ostanek, 25c, skupaj 75c (poslal Fr. Rataic).

Cleveland-Collinwood, O.: H. Stanich, \$1; dr. št. 53, SNPJ., \$2.30; po 50c: Aug. Stokel in Ant. Jankovich; Anton Garden, 40c; Anton Rodica, 25c, skupaj \$4.95; po \$1: Pavel Zele, Mike Podboy; po 25c: Frances Čič in John Bozich; Gasper Basel 15c, skupaj \$2.65 (poslal John Bozich).

Vandling, Pa.: Joseph Čebular, \$3.00.

Lyons, Ill.: Frank Molan, \$1.00.

Pittsburgh, Pa.: John Ban, \$2.30.

Universal, Ind.: Klub št. 238, JSZ., \$2.50.

Homedale, Idaho: John Jereb, 50c.

Scammon, Kans.: John Brezovar, 70c.

Radley, Kans.: Frank Rugelj, 25c.

La Salle, Ill.: Frank Martinjak, \$2; Leo Zevnik, 25c; Thom. Golob, 20c, skupaj \$2.45.

Milwaukee, Wis.: Joseph Ule, 50c.

Sheboygan, Wis.: Martin Jelenc, \$3.10.

Lorain, O.: Neimenovan, \$2.00.

Rock Springs, Wyo.: Anton Starman, \$1.00.

Sublet, Wyo.: Frank Lark, \$2.00.

Valley Home, Calif.: Martin Strojjan, 75c.

Diamondville, Wyo.: Andy Klun, 25c; Blaž Kos, 15c, skupaj, 40c.

Mulberry, Kans.: Frances Sinkovec, 26c.

Detroit, Mich.: Jože Mentony, \$2.00.

Ringo, Kans.: Mary Bernik, 25c.

Springfield, Ill.: Frank Čemažar, 25c.

Dunlo, Pa.: Anthony Payer, 50c.

Girard, O.: Po 50c: John Tancek in M. Staudohar, skupaj \$1.00.

Nanticoke, Pa.: Frank Kovach, 50c.

West Allis, Wis.: Louis Podergais, \$1.00.

Somersel, Colo.: Anton Majnik, 25c.

Ely, Minn.: Dr. št. 268, SNPJ., \$2; nabrano na seji, \$1, skupaj \$3.00 (poslal Jacob Kunstelj).

Gross, Kans.: Frank Dolinar, 25c.

Arcadia, Kans.: John Kunstelj, 15c.

Pueblo, Colo.: Po 50c: Neimenovana in Mary Babnik; John Klanchar, 25c, skupaj \$1.25.

Barberton, O.: Lovrenc Frank, 25c.

Forest City, Pa.: John Murnich, 25c.

Kenilworth, Utah: Frank Kosmatin, 25c.

Park Hill, Pa.: A. Melle, 25c.

No. Chicago, Ill.: Andro Možek, \$1.00.

Scofield, Utah: Peter Zmerzlikar, 50c.

Winterquarters, Utah: Thomas Majnik, 50c.

Waukegan, Ill.: John Gantar nabral \$3.56; prispevali so: po \$1: Ant. Lukančič in John Gantar; po 25c: J. Mesec, Garafol, A. Nagode, A. Sustarčič, J. Novak in M. Pogorelec; M. Umek, 6c. Anna Mahnich nabrala \$4.00; prispevali so: M. Judnich, \$1; po 50c: Frances Velkovrh, John Mahnich in Anna Mahnich; po 25c: Frank Mihevc, Ivana Cvetich, Joe Podboy; Neimenovan, 75c. Frances Zakovšek nabrala \$2.55; prispevali so: Frances Makovec, 30c; po 25c: John Bucher, Mike Miller, Anton Kobal, Andrej Bartelj, Neimenovan, Joe Bežek, Anton Gassar, John Slabe in John Zakovšek. Skupaj v tem izkazu \$133.50, prejšnji izkaz \$167.64, skupaj do 26. maja 1928 \$301.14.

TEŽKI ČASI ZA PREMOGARJE V OHIJU.

BELLAIRE, O. — Trinajst mesecev je poteklo, od kar so premogovniške družbe začele proti premogarjem s splošno vojno v svoji zahtevi za znižanje plač. Tu nas je bilo 500 pognanih na cesto. Nič niso družbe vprašale za vero, narodnost ali politično mišljenje rudarjev. Rekli so le, da rogov ne bodo obratovali, dokler premogarji ne pristanejo v razveljavljanje jacksonvillske pogodbe — oziroma, dokler se ne podajo ter se vrnejo na delo za zmanjšano plačo.

Od tedaj je vzhodni Ohio bojno polje. Mnogi rudarji vztrajajo in so redno na fronti. Nekateri so nas zapustili v lovu za delom, in med temi so tudi tukajšnji komunisti; dva vodilna sta odšla že meseca aprila in dva meseca maja preteklo leto. Odšli so v neunijske kempe in delo dobili. Če bi to storili socialisti, bi Šepič in M. Dernač ne dala miru ter bi stalno jadikovala ter napadala v "Radniku" in "Delavcu". Če bi zmagali, se bodo povrnili in bi nadaljevali z agitacijo za "revolucijo", nas pa, ki se borimo ves čas, bi zmerjali z "izdajicami", "žutimi socialisti" itd. In če bi naši sodrugi takoj pometali puške na stran kot so jih oni, to bi že bilo pisanja! — L. P.

ZAKLJUČNO POROČILO O POMOŽNI AKCIJI V CHICAGU ZA POMOČ STAVKUJOČIM PREMOGARJEM.

Iz krogov nekaterih hrvatskih podpornih društev ter udruženja Jugoslovenskog Prosvjetnog Saveza se je meseca januarja v Chicagu osnoval poseben odbor, ki je organiziral akcijo za nabiranje sredstev v pomoč stavkujočim premogarjem. Kot se glasi njegovo zaključno poročilo, znašajo skupni čisti dohodki \$1,371.93 vgotovini, a precej se je nabralo tudi obleke. Gotovina je bila poslana pittsburskemu Pennsylvania-Ohio Miners reliefu, in pomožnemu odboru za coloradske stavkarje. — Predsednik te pomožne akcije med Hrvati v Chicagu je bil, oziroma je Franjo Halaus, Joseph Matoničkin pa je njen tajnik.

SLOVENSKA PEKARNA

Slovincem in Hrvatom

v North Chicago-Waukegan, Ill.,

priporočamo moderno,
higijenično pekarno

"ROYAL BAKERY"

Gospodinje, vprašajte pri vašem trgovcu
vedno in povsod za kruh iz naše pekarnice.

ANTON F. ŽAGAR,

lastnik

1724 So. Sheridan Rd.

Tel. 5524

North Chicago, Ill.

Frank Mivšek COAL, COKE AND
WOOD. GRAVEL.

Waukegan, Ill.

Phone 2726

Pristopajte k

SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.

Naročite si dnevnik

"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.

Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba

za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

☐ VŠČIPCI ☐

"VŠČIPCI" SO DOBILI NEKAJ KRITIKE IN PAR BATIN.

Kot nobena reč, tudi "Vščipci" vsem ne ugajajo. Na zadnjem zboru JSZ. so bili deležni nekaj kritike in par batin, ki pa niso napravile škode.

HUDA JE POČASNA SMRT.

"Glas Svobode" se že leto dni bori s smrtjo. Težko, silno težko umira. Zdravniki mnogo stanejo, družina okrog njega mukoma gleda trpljenje. Ata urednik se tolaži samo še s konvencijo SSPZ. "Če tam ne pomagajo, tedaj ni nobene rešitve več," pravi in — upa. In če pomagajo, kdo bo plačal dolgove zdravnikom? Note bodo prišle iz skrivišč in bodo tirjale. Ata urednik pravi: Umirajoči "G.S." nima nobenih obligacij, vse so posodili meni, samo jaz dolgujem. Le naj vzame SSPZ. njegov list, pa bo imel glavni odbor vse polno tirjatev — kajti vsakdo bo trdil, da Binglju ni posodil ničesar, ampak njegovemu bolničku, z namenom, da se ga ozdravi. Res je hudo. — RK.

KAJ JE Z DETROITSKIM BALKANIZMOM?

Chas. Frank Ernest Novaka so v Detroitu tako zbalkanizirali, da se je oprijel tudi balkanskega nereda. "Delavca" izdaja tako neredno kakor Bingelj svoj list.

MARTIN BARETINCIC

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

ANTOINETTE BEAUTY PARLOR

FRANCES A. TACHAR, lastnica

Edino slovensko podjetje te vrste v Chicagu.
Permanent waving, marcelling, finger and water waving etc.

Znižane cene za stalne kljentinje.

3525 W. 26th STREET, CHICAGO, ILL.

Tel.: Crawford 1031.

Tel.: Crawford 2893.

Dr. Andrew Furlan

edini slovenski
ZOBOZDRAVNIK
V CHICAGO

3341 West 26th Street.

Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 6. popoldne in od 7. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop.

Včas ga ni kar po tri tedne — pa se zopet "nabere za eno številko", stroj zaropota in "edino glasilo slovenskega delavstva" razglasa svoje edino prave nauke ter razkriva, razkriva, razkrivaaa... In tako je Ernest končno doigral in bo kolebal samo še v svojem balkanskem društvu z balkaniziranimi metodami. Tak čuden konec! — RK.

BODO PAČ RAZUMELI.

Nekateri, ki so si s pomočjo 18. amendmenta skovali premoženje, skušajo usiliti novo točko v prihodnja pravila. — N. P., Ohio.

PLEŠKOV VODNJAK PRI LEMONTU.

Frank Pleško naznanja v obširnem dopisu v "Amerikanskem Slovincu", da vsebuje voda na njegovi farmi trideset različnih mineralij. Ima torej vse kakovosti, ki jih potrebuje čudežna zdravilna voda. Izmed tridesetih sta Pleškotu dve mineraliji, ki so jih našli

FENCL'S

RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.
Cene zmerne. Postrežba točna.

ANTON ZORNIK

HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.
Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK

ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad, 3724 West 26th Street
Stan 2316 So. Millard Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213. Ura-
duje od 2. do 4. pop., izvenredni torki in petek, in od 6. do 8.
zvečer vsak dan.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot re-
galij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih za-
stav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali američanskih,
po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih in-
strumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUM-
BIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter
hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav.
Za obilna naročila se tople priporočam.

v vodi z njegovega vodnjaka kemiki, neumljivi, ker so označene z latinskimi imeni. Ena je *monvolatile* in druga *phenolphthalein*. Bogzna, kaj to znači, in Pleško se obrača na slovenske zdravnike, da naj mu povedo. Obrača se ob enem na 50.000 rojakov, da dá vsaki en dolar, pa se zgradi na njegovi farmi zavetišče, ker ima dobro mineralno vodo. Tam blizu so "ameriške Brezje", kjer se tudi dobi vodo, ki vsebuje "enake" mineralije, poleg je še blagoslovljena, torej ena mineralija več kakor v Pleškovi. Prvi se je za zavetišče na Pleškovi farmi zavzel Bingelj, in ker on ni nič dosegel, se je Pleško obrnil na menihe. Drugo leto bo svoj načrt in mineralno vodo predložil v "razpravo" konvenciji SNPJ. — *Invalid*.

REK, KI NE IZGUBI NIKOLI VELJAVE.

"Česar se pameten sramuje, s tem se ponaša bedak."

Z LISTI NE BOMO NAZADOVALI.

Slovenski listi propadajo (Glas Svobode, Delavec, Gladiator), nastajati pa začno novi slovenski listi, pisani v angleščini. Prvega smo dobili v Clevelandu. Narodu v metropoli bo lahko veliko koristil, če se oprime takega namena. To obljubuje. — *J. P.*

ČUDNA POLOMIJADA.

Tisti od progresivnega bloka, ki so tako radi socialistom predbacivali, da so samo za prepir, so se sprli in sedaj se med seboj prepirajo in kolnejo drug drugega ter iščejo novih alijanc, vse samo radi osebnega prepira. Pazite se prepirljivcev, ki se nikoli ne tepejo radi načel, ne za pravico, ampak radi osebnih prepirov. — *Janez Zlatoust*.

MAGDALENIN DAN V CLEVELANDU.

Društvo sv. Magdalene KSKJ. v Clevelandu je s porastkom svojega članstva, s katerim je nadkrillilo tekom leta vsa druga društva KSKJ., postalo upravičeno

do zlatega kladiva, in slavna kranjska katoliška jednota ga mu je poklonila. Program slavnosti je vključeval slovesno mašo in pa velike ceremonije ter ples v obeh dvoranah Slov. nar. doma. V Chicagu imate dvorano SNPJ., kjer se zbirajo nepošteni Slovenci, in cerkevno dvorano, ki je zbirališče vseh poštenih. Tako smo čitali pred tedni. Tukaj se zbiramo vsi v Slov. nar. domu: katoličani, naprednjaki, narodnjaki, socialisti, komunisti, škofje in nižji duhovniki. Vsi lahko zabavljamo drug drugemu in hvalimo vsaki svojo robo pod eno streho. — *J. P.*

ČEZ ŠTIRI LETA VSE PRAV PRIDE.

V slavnostni številki "Prosvete" z dne 9. aprila 1924, izdana povodom dvajsetletnice SNPJ., je priobčil Ivan Molek članek "Pogled v bodočnost S.N.P.J." V slavnostni številki glasila SSPZ., ki je izšla 23. maja t. l., je neki glavni odbornik za svoj članek prepisal cele odstavke iz omenjenega, črke SNPJ. je nadomestil s SSPZ., in tu pa tam kaj "popravlil" ter dodal. Včasih smo rekli: Čez sedem let vse prav pride. V tem slučaju je rok za tri leta znižan. — *Arhivar*.

Socialistični kandidatje v Illinoisu

Konvencija članstva socialistične stranke, ki se je vršila v nedeljo 13. maja v Chicagu, je nominirala sledeče socialistične kandidate:

Wm. A. Cunnea za governorja; Geo. Koop za podgovernorja; Geo. R. Kirkpatrick za zveznega senatorja; Morris A. Gold za generalnega pravnika; Dave McKaig za državnega tajnika; John T. Whitlock za državnega blagajnika; Ansel M. Brooks za avditorja javnih fondov; Florence H. Kirkpatrick in John E. Mahoney za kongresnika *at large*. Anna T. Howe, Mary O'Reilly in Meyer Halushka v poverjeništvu državne univerze.

VLAGAJTE TU

kjer so že tri generacije
dovedene k neodvisnosti

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave.,

Chicago, Ill.

OTTO KASPAR,
predsednik

Varna banka
za vlaganje va-
šega denarja

Potujte v Jugoslavijo z našim posredovanjem